

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління
зкладами освіти

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота
ВИВЧЕННЯ РОЛІ ЯКІСНОГО ЧАСУ У СІМЕЙНОМУ ВИХОВАННІ

БАЛАЖ МАРІАННА ОЛЕКСАНДРІВНА

Студентка IV-го курсу

Освітня програма: 012 Дошкільна освіта

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Тема затверджена Вченою радою ЗУІ

Протокол № 103-Вн від 23.11.2022 року

Науковий керівник: **Гаврилюк Ілона Юліївна**
старший викладач

Завідувач кафедру:

Біда Олена Анатоліївна,
доктор пед. наук, професор

Робота захищена на оцінку _____, «___» _____ 202_ року

Протокол № _____ / 2023

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

**Кафедра педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління
зкладами освіти**

**Кваліфікаційна робота
ВИВЧЕННЯ РОЛІ ЯКІСНОГО ЧАСУ У СІМЕЙНОМУ ВИХОВАННІ**

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Виконала: студентка IV-го курсу

Балаж Маріанна Олександрівна

Освітня програма: 012 Дошкільна освіта

Науковий керівник: **Гаврилюк Ілона Юліївна**
старший викладач

Рецензент: **Бергхауер-Олас Емьовке Ласлівна**
доктор філософії

Берегове
2023

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

**Pedagógia, Pszichológia, Tanító, Óvodapedagógia, Oktatás- és Intézményvezetés
Tanszék**

A MINŐSÉGI IDŐ SZEREPÉNEK KUTATÁSA A CSALÁDI NEVELÉSBEN

Szakdolgozat

Képzési szint: alapképzés

Készítette: Balázs Marianna

IV. évfolyamos hallgató

Képzési program:012 Óvodapedagógia

Témavezető: Gávriljuk Ilona

adjunktus

Recenzens: Berghauer-Olasz Emőke

filozófus doktor

Tartalom

Bevezetés.....	6
I. A család, mint elsődleges nevelési szintér.....	7
1.1 A szülői példa szerepe a családi nevelésben.....	8
1.2 A családon belüli kommunikáció.....	10
1.3 Az anya szerepe a gyermeknevelésben.....	12
II. A gyermek érzelmi fejlődése.....	15
2.1 Az óvodás korú gyermekek fejlődése.....	16
2.2 Érzelmi kötődés.....	18
III. Szülői nevelési stílusok.....	21
IV. A minőségi idő.....	24
4.1 Minőségi idő jelentősége a családban.....	24
4.2 Miről szól a családi nevelés?.....	27
V. A kutatás anyaga és módszere.....	30
5.1 A kutatás célja és hipotézisek.....	30
5.2 A kutatás helyszíne és módszerének bemutatása.....	31
Összegzés.....	46
Rezümé (ukrán nyelven).....	47
Felhasznált irodalom.....	48
Mellékletek.....	51

Зміст

Вступ	6
I. Сім'я як основне місце виховання	7
1.1 Приклад батьків у сімейному вихованні	8
1.2 Внутрішнє спілкування у сім'ї	10
1.3 Роль матері у вихованні дітей	12
II. Емоційний розвиток дитини	15
2.1 Розвиток дитини дошкільного віку	16
2.2 Емоційний зв'язок	18
III. Стилi виховання батьків	21
IV. Якісний час	24
4.1 Значення якісного часу в сім'ї	24
4.2 Про що йдеться у сімейному вихованні?	27
V. Матеріал та метод дослідження	30
5.1 Мета та гіпотези дослідження	30
5.2 Презентація місця та методу дослідження	31
Висновок	46
Резюме (українською мовою)	47
Використана література	48
Додатки	51

Bevezetés

A szakdolgozatom témája „A minőségi idő szerepének kutatása a családi nevelésben.”

Célom ezzel a témával kapcsolatban a családon belüli óvodai gyermeknevelés fontosságának bemutatása, azon belül demonstrálom a minőségi idő fontos szerepét a mindennapokban.

Fontosnak tartom ezen, tematika részletes kidolgozását, hiszen majdani óvodapedagógusként meggyőződés, hogy a gyermek egészséges érzelmi fejlődése nagyban közrejátszik személyiségének kialakításában. Ehhez pedig elengedhetetlen az első és egyben legfontosabb elsődleges nevelési szintér: a család szerepe az óvodás gyermek életében. Ebben a családi közegben fejlődik ki a gyermek személyisége, és a családon belül alakul ki a kommunikációs képessége. különböző nevelési stílusok vannak melyeket megkülönböztetünk az óvodás gyermek nevelésénél. Ha pedig szülőkről van szó akkor sokszor az anya az, akit említünk. Az anyák az egyik legfontosabb gondozók, tanítók és támogatók az óvodás gyermek életében. Fontosnak tartom témámnál meg említeni az óvodás gyermek érzelmi kötődését és fejlődését melyben különböző szakaszoknak a lényegét dolgozom fel.

A minőségi idő témám lényegi részét két alponttal bővítettem, ami a jelentőségét és a családon belüli mibenlétét foglalja magába. A minőségi idő arra utal, hogy a szülőknek tudatosan kell időt szánniuk a gyerekeikre, és a jelenlétük során figyelmet kell fordítaniuk rájuk, hogy erősítsék a kapcsolatukat és hatékonyan nevelhessék őket. A kutatás során is arra szerettem volna törekedni, hogy megfigyeljem a mostani szülők hozzáállását saját óvodás korú gyermekükhöz. Maga a kutatást kétféle képen készítettem el. Kutatás helyszíne a dédai „Csengőcske” óvoda volt. Eleinte csak szülőknek készítettem egy nyílt és zárt kérdőívet. A második fele a kutatásnak gyerekek rajzelemzéseivel folytatódott. A végén összegezem a szülő és gyermekrajzban megfigyelteket.

Felhasznált főbb irodalmak melyek segítségemre voltak Dr. Bújna E. „A szülői példa szerepe a családi nevelésben,” Ranschburg J. – Popper P. „Személyességünk titkai,” Erdő M. „Szabadidő és rituálék a családban,”

I. A család, mint elsődleges nevelési szintér

A család az elsődleges nevelési szintér, ahol a gyermek első tapasztalatait, élményeit és szocializációját megszerzi. A családi nevelés tudatos míg a szocializáció spontán történéseken alapszik. A gyermeket körülvevő hatások jelentősen befolyásolják a gyermek fejlődését, személyiségét és az életében betöltött szerepét (Busi,é.n.).

A család a gyermek elsődleges érzelmi kötődési helye, ahol szeretetet, gondoskodást, biztonságot és támogatást kap. A családi értékek, normák és hagyományok átadása révén a család az alapvető értékrendet formálja a gyermekben, ami hatással lesz az egész életére (Busi,é.n.).

A családban a gyermek elsajátítja az alapvető kulturális és társadalmi szokásokat, szabályokat és normákat. Itt tanulja meg a kommunikáció, a társas kapcsolatok és az érzelmi intelligencia alapjait is. (Szabó,é.n.) A családi dinamika és a kapcsolatok minősége hatással van a gyermek érzelmi, szociális és értelmi fejlődésére (Czibere – Bánlaky,2006).

Fontos hangsúlyozni, hogy a család szerepe nem csak az első években, hanem a gyermek egész életében jelentős marad. A család az élet során segíti a gyermeket a nehéz élethelyzetekben és az élet változásai során is, és alapja lehet egy erős és támogató kapcsolatnak az egész életen át (Szabó,é.n.).

Összefoglalva, a család az, ahol a gyermek elsajátítja az alapvető értékeket, kulturális és társadalmi szokásokat, kommunikációs és társas készségeket, és ahol az érzelmi, szociális és értelmi fejlődése megtörténik.

A család, mint elsődleges nevelési szintér számos szakirodalomban vizsgált és elismert téma a fejlődépszichológia, szociológia, pedagógia és más kapcsolódó tudományterületeken. Az alábbiakban összefoglalom néhány szakirodalmi forrás alapján, hogyan értelmezik a család szerepét az elsődleges nevelési szintéreként (Busi,é.n.).

Fejlődépszichológia: A fejlődépszichológia azt vizsgálja, hogyan fejlődnek az emberek életük során. A családot, ahol a gyermek az alapvető pszichoszociális szükségleteket megkaphassa, például a szeretetet, gondoskodást, biztonságot és támogatást kapja. A családi kapcsolatok és a családi környezet hatással vannak a gyermek érzelmi, szociális és kognitív fejlődésére, valamint a személyiségének kialakulására (Kocsis,2018).

Szociológia: A szociológia a családot a társadalmi intézmények egyikének tekinti, amelynek szerepe a társadalomban és az egyének szocializációjában kiemelkedő. A család az elsődleges hely, ahol a gyermek az értékrendet, a szokásokat és a normákat elsajátítja, amelyek hatással lesznek a társadalmi viselkedésére és szerepére (Czibere – Bánlaky,2006:38).

Pedagógia: A pedagógia a családot az elsődleges nevelési szintéreként értékeli, ahol a gyermek az alapvető tanulási és nevelési folyamatokat megkezdi. A családi környezetben a gyermek elsajátítja az alapvető kommunikációs, szociális és kognitív készségeket, amelyek későbbi tanulásának és fejlődésének alapját képezik (Kocsis,2018).

Szociális munka: A szociális munka szemszögéből a család az elsődleges nevelési szintér, ahol a gyermek az alapvető szociális támogatást, gondoskodást és biztonságot kapja.” A családi szociális munka közvetlenül a család belső működését, alkalmazkodóképességét, illetve a környezet és a család kölcsönös viszonyát kezeli” (Stang,é.n.:1). A családi támogató kapcsolatok és erőforrások jelentős szerepet játszanak a gyermek egészséges fejlődésében és az esetleges kockázati tényezők kezelésében.

1.1 A szülői példa szerepe a családi nevelésben

A szülői példa az egyik legfontosabb tényező a családi nevelésben. A gyermekek gyakran tanulnak a szüleiktől, figyelik és utánozzák azokat, akik a legközelebb állnak hozzájuk. Ezért az, hogy milyen példát mutatnak a szülők a mindennapi életben, meghatározó hatással lehet a gyermek fejlődésére és nevelésére. „Az egyik leg régibb és leg jelentősebb nevelési tényezőnek már hagyományosan a családot tekintjük” (Bujna,é.n.:55).

A szülői példamutatás az elsődleges nevelési szempontú tényező, ami abban áll legfőképp, hogy:

A legelső szakasztól kezdve kihat a gyermek fejlődésére.

Alapvető hatása a hosszantartó érzelmi kötődés, ezek pedig az érzelmi és viselkedési modellek, melyek bevésszük a gyermek személyiségébe. Ezeket viszi tovább az életben.

Egy családban nevelkedő személyiség két fajta hatás alatt fejlődik. Az egyik spontán vagy akaratlanul is kinyilvánul a gyerek elé. Nem tudatos, inkább a család életviszonyaiból, kultúrájából sajátos szülői szerepváltásból következő feltételek, a közvetlen környezet, a szülők által bemutatott, demonstrált minták és modellek (Bujna,é.n.).

A szülői példa családokban eltérő szerepeket töltenek be és egyben rendkívül fontos szerepet játszik a nevelésben. A gyerekek általában az első éveikben figyelik meg a szüleiket és tanulnak tőlük. Azok a magatartásminták, amelyeket a szülők megmutatnak, nagyban befolyásolják a gyermek idegrendszeri és személyiség struktúrák kifejlődését, egyben fejleszti viselkedés, gondolkodásmód és értékrendjét is (Bujna,é.n.).

A gyermeknek módjában áll megfigyelni szülei viselkedését a mindennapokban. Ezek a megfigyelések folyamatosak és a viselkedési minták egyre jobban eltérőek. Így az azonosulás a gyermekben nem passzív, mivel érdeklődése és személyes kapcsolatai indítják és szabályozzák el (Varga,1997).

Az első viselkedési forma utánzás során következik be, a gyermek modellként követi szülei magatartását. Ezek többnyire különböző szituációkban megjelenő formák, vagy szülők által megszabott normák, célok, melyeket figyelembe vesz a gyermek és ezeknek megfelelően viselkedik, cselekszik. A szülői példa a családi nevelésben a személyiség és az életvitel néhány területére ki hathat, mint például a higiénára, jellegzetes tulajdonságok, a családon belüli kommunikáció és érzelmi kapcsolatok (Bujna,é.n.).

A szülők példamutató viselkedése a higiéniai szokások terén nagy szerepet játszik a gyerekek fejlődésében. Megtanulják a különböző értékeket és azokat alkalmazzák az élet más területein is. A szülő saját példájával rávezetheti gyermekét az egészséges életmódra, például rendszeres mozgás, egészséges ételeket fogyasztása, alkoholt és dohányt kerülnek, a gyerekek is valószínűbb, hogy ezeket a szokásokat sajátítják el (Bujna,é.n.).

A családon belüli kommunikáció lényegében a szülők és a gyermekek közötti beszélgetést foglalja magába, a gyermek egészséges fejlődésében döntő szerepet játszik, és az is fontos ilyenkor, hogy maga a kommunikációs közlés formái összhangban legyenek. Ha az összhang jelen van akkor a gyerekek megtanulják gesztusokkal kifejezni önmagát, megismerkedik az arcjáték értelmével is (Ranschburg – Popper,1978).

Különleges tulajdonsága a családnak nem más, mint a konfliktus kezelés, nehézségek áthidalása, közösen és pozitívan eltöltött idők. Ha ezeket pozitív módon alakítják ki a

családban, például a viták szelíd megbeszélés, pozitív időtöltés vagy a nehézségek együttes átugrása megoldása, akkor a gyerekek is megtanulja ezeket a készségeket, és megtanulják, hogyan kell kezelni az érzelmi és szociális kihívásokat az életben (Bujna é.n.).

A családban kialakuló szokások és normák minden hol különböznek, de persze minden újonnan házasodott pár, akik családot alapítanak a nevelésben felhasználják azokat a szokásokat, nevelési stílusokat, tradíciókat, amelyeket saját szüleitől látott vagy tapasztalt. „Amennyiben a család tradíciói pozitív jellegű, rendszerint több követője van, mint fordított esetben. A negatív rossz tapasztalat gyakran elutasításhoz, más nevelési ráhatás, nevelési eszköz megválasztásához vezet” (Střelec,1992).

A családban tapasztalt bizalom, az maga az ősz bizalom érzése, melyet a felebarát szeretet, a társas lélek segít elő, azaz a közösség érdekeit is szemelőt tartjuk, így a személyiség fejlődése során pozitív hatásként jelenhet meg a másik embertárs iránt jó hatást gyakorol a segítő késégben, együttérzésben és a szolidaritásban (Kocsis,2018).

A szülők példája tehát nagyon fontos a gyerekek nevelésében. A pozitív példamutatás segít a gyerekeknek kialakítani azokat az értékeket és normákat, amelyekre építve boldog, egészséges és kiegyensúlyozott felnőttekké válhatnak.

1.2 A családon belüli kommunikáció

A családon belüli kommunikáció mondhatni a legfontosabb funkciója, mely lehetővé teszi az egymáshoz valló megnyilvánulást, amiben jó hatást gyakorol a gyermek fejlődésében (Neulinge,2011). Nagyon hatékony és egészsége a közös családi beszélgetés, elősegíti az együttműködést és a probléma megoldást.

„A családon belüli kommunikáció két típusban nyilvánul meg, ezek a társas-orientáció (socio-oriented) és fogalom-orientáció (concept-oriented)” (Carlson 1990) . Az, ami legfőképp szükséges az nem más, mint, hogy egy családban meglegyen a teljes összhang, ami annyit tesz, hogy tiszteletben tartsák egymás véleményét és akaratát. Mikor már ez az összhang megvan, akkor a gyermekben kifejlődik az önálló vélemény

kimondásának a tudása. Olyankor kimondja mindenre a saját gondolatát s véleményét (Neulinge, 2011).

Maga a beszéd, illetve a kommunikáció két vagy több ember között zajlik, ez az információ gyűjtés és a közlés egyik legfontosabb formája. Azonban a kommunikáció nem csak beszéd, azon kívül szinonimák, amihez tartozik a hangsúly és a hanglejtés. ezeken kívül pedig még van a mimika és a gesztusok (Ranschburg – Popper,1978).

A családban a gyermek megtanul gesztusokkal kifejezni dolgokat, de ha a beszédformát mint kommunikációt más formával kísérik, melyek ellentétesek, ez súlyos zavarokat is okozhat a gyermek fejlődésében. Ezt több példával is lehet demonstrálni, példának vihetjük a szeretet szót, amit sokféleképpen el tudnánk mondani. A beszédben ennek a közlése olyanfajta kísérő közlése van, hogy az ellenkezője jön ki. Példának ezeket a szavakat találtam: főzök rád, mosok rád, takarítok helyetted és te milyen hálátlan vagy, mindent a te kedvedért teszek stb., ezek amolyan verbális közléseket hordoznak magukkal, melyek negatívan is hathatnak a gyermek érzelmi világára (Ranschburg – Popper,1978).

Az a fontos ilyenkor, hogy a gyereket ne hozzuk kellemetlen helyzetbe és próbáljuk kerülni ezeket a kétértelmű kifejezéseket. Mert a gyermek nem minden esetben értelmezi ezeket a szavakat.

Az, ami legfőképp szükséges a családban az, hogy meglegyen a teljes összhang, ami annyit tesz, hogy tiszteletben tartsák egymás véleményét és akaratát. Mikor már ez az összhang megvan, akkor a gyermekben kifejlődik az önálló vélemény kimondásának a tudása. Olyankor kimondja mindenre a saját gondolatát s véleményét (Neulinge,2011).

Kutatások szerint az erősen határozott és tájékozott családokban a szülők nyitottabbak a gyermekükkel szemben, míg az egyszerű határozatos családokban már kevésbé. „Azokban a családokban, ahol a szülő erőteljesebben megnyilvánul, ott a gyermek kéréseinek a visszautasítása is jellemzőbb Carlson et al. 1990, Caruana és Vassallo 2003” (Neulinger, 2011 5).

A boldog családokban levezetett kommunikáció ezeket a szabályokat foglalja magába:

Vegyék figyelembe házastársa és gyermekük hangulatát és érdeklődését, és kezelje viselkedését.

Becsüljétek meg egymást, gyakrabban dicsérjétek egymást, törekedjünk csak a jóra emlékezni. Ha lehetséges akkor az a leg jobb, ha több az otthoni kommunikáció (Sheinov, 2021).

A családon belüli kommunikáció a családtagok közötti információcserére és kommunikációra vonatkozik. Ez lehet verbális és nem verbális kommunikáció is. A családi kommunikáció számos szerepet tölt be a család életében, beleértve az információátadást, a kapcsolatteremtést, az érzelmek kifejezését és az összetartozást.

A kommunikációban 4 funkciót különböztetünk meg:

A kommunikáció segítségével kifejezhetjük érzéseinket és érzelmeinket. Együtt örülhetünk, szomorkodhatunk különböző estek miatt, beszélgetés közben felszabadultabb lehet tenni egy feszült légkört.

Kommunikációval bárkit bármikor motiválhatunk, hogy menjünk el például egy közös kirándulásra utazásra, jutalmazással is motiválhatunk, ami abban nyilvánul meg, hogy akit megjutalmazunk az sokkalta odaadóbb és motiváltba lesz.

Ahogy már régebben is említettem a kommunikáció, mint egy információ átadásra vagy fogadásra alkalmas segítség. Ezzel újabb és újabb tudáshoz juthatunk.

A kommunikációval kaphatunk egymástól pozitív vagy negatív visszajelzéseket különböző tevékenységek meglétéről (Kovács, 2008:4).

Végezetül rövidebben a családon belüli kommunikáció nem mindig egyszerű és zökkenőmentes. Az eltérő személyiségjegyek, értékrendek és kommunikációs stílusok gyakran konfliktusokhoz vezethetnek. Ezért fontos, hogy a családtagok figyeljenek egymásra, és megtanulják a hatékony kommunikáció alapjait, például a tiszteletteljes kommunikációt, az aktív hallgatást és az érzelmi kifejezést.

1.3 Az anya szerepe a gyermeknevelésben

Az anya szerepe a gyermeknevelésben rendkívül fontos és sokrétű. Az anyák az egyik legfontosabb gondozók, tanítók és támogatók a gyermek életében. Az anyai szerep számos területet magába foglal, így például:

Gondoskodás és táplálás: Az anya hagyományosan a gondoskodás és táplálás fő szereplője a családban. Az anyai gondoskodás az elsődleges kapcsolatot teremti a csecsemők és kisgyermek között, és ezáltal meghatározza a gyermek érzelmi és szociális fejlődését (Bowlby,1969:154).

Nevelés és oktatás: Az anyák gyakran az első tanítók is a gyermek életében, akik az értékek, normák és készségek átadásáért felelősek. Az anyák fontos szerepet töltenek be az iskolai oktatás előkészítésében, az otthoni tanulás támogatásában és az érzelmi intelligencia fejlesztésében (Lamb,2010).

Szerepmodellezés: Az anya szerepe a szerepmodellezésben is kiemelkedő. A gyermek az anyát figyelve tanulja meg, hogyan viselkedjen a világban, hogyan kommunikáljon és hogyan kezelje az érzelmeket. Az anya példája alapján alakulhatnak ki a gyermek érzelmi, szociális és viselkedési mintái (Bandura,1977).

Biztonság és érzelmi támogatás: Az anyai szeretet és érzelmi támogatás alapvető fontosságú a gyermek számára az érzelmi biztonság kialakításában. Az anyák gondoskodó és szeretetteljes jelenléte hozzájárul a gyermek érzelmi jólétéhez, önértékeléséhez és szoros kapcsolatának kialakításához más emberekkel is (Ainsworth,1978).

Gyermek egészségének és jólétének gondozása: Az anyák fontos szerepet töltenek be a gyermek fizikai egészségének és jólétének gondozásában, mint például az egészséges étkezés, testmozgás, alvás és higiénia megtanítása. Az anyák fontos szereplői az egészségügyi ellátás szervezésének és igénybevételének is (Davies,2013).

Az anya szerepe abban is fontos szerepet játszik, hogy a gyermek akaratait kialakíthassa, mert még nem átgondolt ösztönei vannak, melyek idővel át alakíthatók. Ezek az akarati kialakulások jóval az iskolai nevelés előtt a családban a gyermekkorban kezdődik, ahol az anya a gyermek egyedüli nevelője. Nem lehet elégszer hangsúlyozni, hogy a család az, ahol kezdetét veszi a gyermeknevelés. Ez szabja meg egész életének irányát (Osváth,1938).

Egy anya nevelhetőségi szerepe soha nem változik és nem szűnik meg végleg. Még talán akkor sem, ha már mások fogják nevelni gyermekét a tömegnevelésben. „A tömegnevelés – bár az életre nevel – az egyéni nevelés ellensége. Egy jól fegyelmezett ember, de az erkölcsisége abban fog meg maradni, melyben bizonyos előírt törvényeket követ” (Osváth,1938:268).

Nevelés során az anya számba veszi gyermeke egyéniségét, amelyhez hozzá igazítva alkalmazza nevelési tudását. Ismeri gyermeke egyedi képességeit, amit a nevelhetőség érdekében folyamatosan szemelőt tart és fejleszt. „Az anya szerepe a gyermeknevelésben, míg termőfölddé alakul, és ha nem is lesz teljesen produktív az eredmény, mindenesetre egy gyengébb átlagot mutathat fel” (Osváth,1938:269).

Az anya szerepe gyakran önfeláldozásról és időbeli elkötelezettségről szól és a gyermeknevelésben széles és komplex feladatai vannak. Az anyák az alapvető gondozók, tanítók és szerető személyek, akik kulcsszerepet játszanak a gyermek egészséges fejlődésében. Ők irányítják szeretett teljesen és törődve támogatják gyermeküket a nevelés során, és egyben fontos szerepet tölt be az életükben.

Anya és a gyermek közötti kapcsolat hasznos és rétékes a gyermek számára és nem csak a nevelésben, hiszen ez a kapcsolat minta kettejük között lesz az, ami a későbbiekben egyfajta kapcsolati mintává alakul ki. Így szervezni kell közös boldog pillanatokot, a legelső ilyen alkalom az amikor a gyermek még az anya méhében van és halják egymás szívdobogását, amikor megszületik az első érintés, a csecsemő korba mikor az anyuka szoptassa kicsinyét, aki még beszélni sem tud csak gügyögni. „Ilyenkor a kisbaba figyelme, tekintete, érintése mélyíti az anya szeretetét, kötődését” (Huszka, 1980:19).

Csecsemő korban a gyermek azért sir mert szeretné, ha mellette lenének, de legfőképp az anya kapcsolatát igényli ilyenkor. És ennek a kapcsolatnak a hatására a gyermek érzelmi élményhez jut. De vannak olyanok, akik haddják a gyermeket sírni és egy idő után ő rájön arra, hogy ez fölösleges és abba haddja. „Ettől jó magatartású gyereké válik, azonban ki kell hangsúlyozni, hogy mindig nagyon veszélyesek ezek a jó magatartású gyerekek” (Ranschburg – Popper,1978:21).

És ettől még nem kell az hinni, hogy a gyermek nem igényli a szeretetett vagy ne hívná és várna a testi kapcsolatot (ölesést), egyszerűen csak nem tud érte harcolni, nem tudja eléggé magára irányítani a figyelmet (Ranschburg – Popper,1978).

Visszatérve az „anya gyerek kapcsolatra, ami három nagy szakaszra osztható: az első az „ölelj át szorosán”, a második „tegyél le” és a harmadik „hagyjál békén”. És a folyamat kezdődik ellőről, de a következő „ölelj át szorosán” szakasz alanya már nem a mama, hanem valaki más” (Ranschburg – Popper,1978:25).

II. A gyermek érzelmi fejlődése

Az érzelmi fejlődés szakaszairól számos elmélet és kutatás létezik, így többféle megközelítés is létezik az érzelmi fejlődés szakaszainak leírására. Az alábbiakban között egyik legismertebb és leggyakrabban használt modell, a svájci pszichológus, Jean Piaget érzelmi fejlődési szakaszai kerülnek bemutatásra.

Piaget érzelmi fejlődési szakaszai a következők:

0-2 éves kor: Az érzelmek kifejezésének kezdeti szakasza. Az érzelmek még egyszerűek és direkt módon jelennek meg, például a boldogság és a frusztráció.

2-7 éves kor: Az érzelmek megértésének szakasza. A gyermek ebben az időszakban kezdi elérni azt a szintet, hogy képes megérteni, hogyan éreznek mások, és hogy az érzelmek reakcióként jelennek meg bizonyos helyzetekben.

7-11 éves kor: Az érzelmi viszonyulások szakasza. Ebben az időszakban a gyermek képes azonosítani az érzelmeket, és megérteni, hogy azok hatással lehetnek másokra és az életükre.

11 éves kortól: Az érzelmi érettség szakasza. A gyermek ebben az időszakban eléri azt a szintet, hogy képes megfelelően kezelni az érzelmeit, és felismerni, hogyan hatnak az érzelmei a döntéseire és viselkedésére (Suplicz,é.n.).

Azonban fontos megjegyezni, hogy az érzelmi fejlődés szakaszai egyénenként és kultúránként is változóak lehetnek. Ezért az érzelmi fejlődés más modelljei is léteznek, amelyek eltérő szakaszokat határoznak meg.

Például Erik Erikson az énéjlődés szakaszait vizsgálva definiálta az érzelmi fejlődés szakaszait. Ő az alábbi szakaszokat határozta meg:

Sajátosan emberi bizalom és bizalmatlanság kialakulása (0-1,5 éves kor)

Autonómia és szégyenérzet kialakulása (1,5-3 éves kor)

Kezdeményezés és büntudat kialakulása (3-6 éves kor)

Termékenység és alkotókedv kialakulása (6-12 éves kor)

Azonosság és azonosságtudat kialakulása (12-18 éves kor)

Intimitás és elszigetelődés kialakulása (18-35 éves kor)

Generativitás és stagnálás kialakulása (35-60 éves kor)

Az én és a halál elfogadása (60 éves kortól) (Suplicz,é.n.).

Az érzelmi fejlődés szakaszainak leírása tehát nem egy egységes elmélet alapján történik, hanem többféle megközelítés is létezik. Azonban az összes elmélet egyetért abban, hogy az érzelmi fejlődés fontos szerepet játszik az egyén személyiségének kialakulásában és az életben való boldogulásban.

Az érzelmi fejlődés szakaszainak megértése nagyon fontos a szülők, tanárok és más gondviselők számára is, hogy segítsék a gyermekek érzelmi fejlődését. Az érzelmi fejlődés során a gyermekek megtanulják felismerni az érzelmeket, megértik azokat, megtanulják kezelni azokat és a szükséges társadalmi normáknak megfelelően kifejezni azokat.

A szülőknek fontos szerepe van abban, hogy biztonságos környezetet teremtsenek a gyermekek számára, amely elősegíti az érzelmi fejlődésüket. Az érzelmi kapcsolatok kialakítása, az érzelmeik kifejezése és azok kezelése a szülőkkel közösen segíti a gyermekek érzelmi intelligenciájának kialakulását.

Az érzelmi fejlődés szakaszaihoz kapcsolódóan, a gyerekeknek lehetőséget kell kapniuk arra, hogy megfelelő szintű érzelmi kifejezőképességet és érzelmi intelligenciát fejlesszenek ki. Az érzelmeik felismerésére és kezelésére irányuló tréningek, az érzelmi szabályozást segítő gyakorlatok és az érzelmi intelligenciát fejlesztő játékok mind hasznosak lehetnek ebben az értelemben. A megfelelő érzelmi nevelés és támogatás segíti a gyermekek érzelmi intelligenciájának fejlesztését és az életükben való sikeres boldogulást. (Tankó,2019)

2.1 Az óvodás korú gyermekek fejlődése

Az óvodás korú gyermekek fejlődése különösen fontos, mivel ez az időszak jelentős hatással van a későbbi életre. Az alábbiakban összefoglalom a legfontosabb fejlődési területeket és azok jellemzőit.

Mozgásfejlődés: Az óvodás korú gyerekeknek már fejlett a mozgásuk, képesek ugrani, futni, mászni és különböző sporttevékenységeket végezni. A finommozgásokban is nagy előrelépést tesznek, képesek bonyolultabb építőjátékokkal játszani és apróbb tárgyakat is kezelni.

Kognitív fejlődés: Az óvodás gyerekek egyre jobban érdeklődnek a világ iránt, és egyre többet tanulnak a környezetükről. Fejlődik a memóriájuk, az emlékezőképességük és a figyelmük, képesek felismerni és nevezni az alapvető színeket, formákat és számokat.

Nyelvi fejlődés: Az óvodás korú gyermekek beszédfejlődése jelentős mértékben függ az otthoni és óvodai környezettől. Ebben az időszakban a gyerekek aktívan használják a nyelvet, beszélnek és hallgatnak másokat, azaz képesek kommunikálni. Többnyire helyesen ejtik ki a szavakat, és képesek mondatokat alkotni.

Szociális és érzelmi fejlődés: Az óvodás korú gyermekeknek már fejlett az érzelmi intelligenciájuk, képesek érzelmeket felismerni és kezelni, például felismerik a boldogságot, szomorúságot vagy haragot mások arcán. Az óvodai környezetben elsajátítják az együttműködést, az érdekeltség megosztását és a konfliktuskezelést.

Önállóság fejlődése: Az óvodás korú gyermekeknek nagyon fontos az önállóság és a függetlenség elsajátítása. Az önállóság segíti őket abban, hogy el tudják végezni a mindennapi feladataikat, mint például az öltözködés és a tisztálkodás (Lerner,2010).

Az óvodás korú gyermekek érzelmi fejlődése a pszichológiai kutatások szerint jelentős mérföldkő a fejlődésben, hiszen az érzelmi intelligencia fejlesztése kulcsfontosságú az egészséges személyiség kialakításához és a sikeres emberi kapcsolatokhoz.

Az érzelmi fejlődés szakaszai a következők:

Alapvető bizalom kialakulása (0-18 hónap) - A gyermek első életéveiben az anya-gyermek kapcsolat kulcsfontosságú a bizalom kialakításához. A gondoskodó szülői viselkedés biztosítja a csecsemő számára az alapvető biztonságot és stabilitást, amely segíti a bizalom kialakulását.

Autonómia-fejlődés (18 hónap-3 év) – „Az óvodás korú gyermekeknek egyre nagyobb szükségük van az önállóságra és az autonómiára” (Fedor,2012). Ebben az időszakban a gyermek egyre inkább ki akarja fejezni az érzéseit és az igényeit, és ezt gyakran a szülőkkel szembeni ellenállással is jelzi (Fedor,2012).

Kezdeti kezdeményezőkézség (3-6 év) - Az óvodás korú gyermekek számára ebben az időszakban a kezdeményezőkézség és az önkifejezés nagyon fontosak. Ebben a korban a gyerekek már nagyon jól tudják kifejezni az érzelmeiket és kifejezetten élvezik azokat (Thompson,2016).

Kezdeti társas kapcsolatok (6-12 év) - Az óvodás korú gyermekek társas élete ebben az időszakban válik intenzívebbé, és fontos szerepet kapnak az iskolai és óvodai kapcsolatok. A társas készségek fejlesztése nagyon fontos ebben a korban, és segíti a gyermeket abban, hogy kialakítsa a barátságokat, megértse mások érzelmeit és szükségleteit (Berk,2014).

Az önazonosság keresése (12-18 év) - Az idősebb óvodások és kiskamaszok ebben az időszakban már nagyobb hangsúlyt helyeznek az önazonosságuk keresésére, és gyakran tapasztalható az érzelmi ingadozás és a szorongás is. A szülők és más fontos felnőttek támogató jelenléte és megértése segíthet a gyermeknek ebben az időszakban (Berk,2014).

Az identitás kialakulása (18-21 év) - Az ifjúsági korban a fiatalok azon dolgoznak, hogy megtalálják helyüket a világban és kialakítsák az önazonosságukat. Az érzelmi fejlődés ebben az időszakban tovább folytatódik, és a fiatalok egyre inkább azon dolgoznak, hogy megértsék saját érzelmeiket és a másokkal való kapcsolataikat (Berk,2014).

2.2 Érzelmi kötődés

Az óvodás korú gyerekek érzelmi kötődése a szülőkkel és az óvónővel kiemelkedően fontos a kisgyermek fejlődése és jövőbeli érzelmi egészsége szempontjából. Ebben a korban a biztonságos kötődési kapcsolatok kialakítása nagyon fontos a kisgyerek érzelmi fejlődése szempontjából, mivel ezek a kapcsolatok hatással vannak az énkép és az érzelmi intelligencia kialakulására.

A biztonságos kötődési kapcsolatokat az "Idegen Szituáció Teszt" (Strange Situation Test) nevű kísérleti módszerrel vizsgálják. Ebben a tesztben az anya és a kisgyerek együtt jönnek egy szobába, majd az anya távozik, majd visszatér, majd ismét távozik, majd

visszatér egy harmadik alkalommal. Az idegen személyek megjelenése és az anya távozása és visszatérése során a kutatók megfigyelik a kisgyermek viselkedését, hogy milyen érzelmi reakciókat mutat (Bowlby,1988).

A biztonságos kötődési kapcsolatokra jellemző, hogy a kisgyerek nyugodtan viselkedik, ha az anya jelen van, szívesen kötődik hozzá és érzelmi támogatást keres tőle, de ugyanakkor képes önállóan felfedezni az új helyzeteket is. Amikor az anya távozik, a kisgyerek nyugodtan és biztonságban érzi magát, mert tudja, hogy az anya visszatérni fog. Amikor az anya visszatér, a kisgyerek örömmel fogadja, de nem túlrágadt vagy túlzott érzelmi reakcióval.

A bizonytalan kötődési kapcsolatokra jellemző, hogy a kisgyerek kevésbé biztonságban érzi magát az anya jelenlétében, és nem igazán tud összpontosítani a felfedezésre, mert folyamatosan az anya figyelmét igyekszik magára vonni. Az anya távozása nagyon nagy stresszt jelent a kisgyerek számára, és amikor az anya visszatér, lehet, hogy túlzottan ragaszkodó vagy távolságtartó lesz.

Az insecure-avoidant kötődési kapcsolatokra jellemző, hogy a kisgyerek elkerüli az anya közeledését, és nem keresi az érzelmi támogatását, amikor stresszes helyzetben van. Az anya távozása nem jelent nagy stresszt számára, és amikor az anya visszatér, a kisgyerek minimális érzelmi reakciót mutat. Az insecure-resistant/ambivalent kötődési kapcsolatokra jellemző, hogy a kisgyerek folyamatosan igényli az anya figyelmét és érzelmi támogatását, még akkor is, amikor nincs szüksége rá. Az anya távozása nagyon nagy stresszt jelent a kisgyerek számára, és amikor az anya visszatér, lehet, hogy ragaszkodó és túlzottan érzelmi lesz (Bowlby,1988).

Az insecure-disorganized kötődési kapcsolatokra jellemző, hogy a kisgyerek nem tud megfelelően reagálni az anya távozására és visszatérésére, és különös, kiszámíthatatlan viselkedést mutat. Ez a kötődési stílus gyakran akkor alakul ki, ha a szülők környezetükben tapasztalt traumás események miatt nem tudnak megfelelő érzelmi támogatást nyújtani a kisgyereknek (Bowlby,1988).

Az óvodás korú gyerekek érzelmi kötődése a szülőkkel és az óvónővel nagyon fontos a kisgyermek fejlődése és érzelmi egészsége szempontjából. A biztonságos kötődési kapcsolatok kialakítása hosszú távon pozitív hatással van a kisgyerek életére, míg az

insecure kötődési kapcsolatok nagyobb valószínűséggel járnak pszichológiai problémákkal és későbbi életbeli nehézségekkel (Zsubrits,2014).

III. Szülői nevelési stílusok

Szülői nevelési stílusok olyan minták és megközelítések, amelyeket szülők alkalmaznak gyermekeik nevelése során. Az alábbiakban öt különböző szülői nevelési stílust ismertetek meg:

Autoritativ nevelési stílus: A szülők meleg, gondoskodó és támogató kapcsolatot építenek ki gyermekeikkel, miközben határokat és szabályokat is szigorúan meghatároznak. Az autoritativ szülők kommunikativak és megértőbbek, de ugyanakkor határozottan tartják fenn az irányítást és az elvárásokat. Az ilyen típusú szülők arra törekszenek, hogy az önállóságot, az önbizalmat és az önálló döntéshozatalt is fejlesszék gyermekeikben (Tarasyuk,é.n.:126).

Autoriter nevelési stílus: Az autoriter szülők erős ellenőrzést gyakorolnak gyermekeik felett, és szigorú szabályokat és szabályokat állítanak fel. Az autoriter szülők hajlamosak az irányításra és az engedelmességre helyezni a hangsúlyt, és kevésbé figyelnek a gyermek önállóságára és az érzelmekre. Az ilyen típusú szülők szigorú büntetéseket alkalmazhatnak a szabályszegés esetén (Tarasyuk,é.n.:126).

Permissziv nevelési stílus: A szülők laza és rugalmas hozzáállást tanúsítanak a szabályokhoz és a korlátokhoz. Engedékenyek és toleránsak, és gyakran elengedik a gyermekek szabályszegéseit. Az ilyen típusú szülők inkább baráti kapcsolatot alakítanak ki gyermekeikkel, és hajlamosak kevesebb irányítást és korlátozást gyakorolni (Tarasyuk,é.n.:126).

Hajlamosító nevelési stílus: A hajlamosító szülők túlzottan gondoskodóbbak és védők a gyermekeikkel szemben. Gyakran túlzottan óvják őket a nehézségektől és a kihívásoktól, és nehezítik a gyermekek önálló problémamegoldási készségeinek fejlődését. Az ilyen típusú szülők hajlamosak túlzottan figyelni és ellenőrizni a gyermekeiket, ami korlátozhatja azok függetlenségét (Tarasyuk,é.n.:126).

Közömbös nevelési stílus: Az ilyen szülők kevés figyelmet fordítanak gyermekeik nevelésére, és kevés irányítást vagy figyelmet szentelnek a szabályoknak és az elvárásoknak. Az ilyen típusú szülők hajlamosak távol maradni a gyermekek érzelmi és szociális fejlődésétől, és lehet, hogy nem vesznek részt aktívan a nevelési folyamatban.

Fontos megjegyezni, hogy a szülői nevelési stílusok nem szigorúan elkülönülő kategóriák, és sok szülői nevelési megközelítés elemeket vehet át különböző stílusokból. Az is lehetséges, hogy az egyes szülők különböző stílusokat alkalmaznak különböző helyzetekben vagy gyermekeik különböző szakaszaiban.

A kutatások azt mutatják, hogy az autoritási nevelési stílus általában a legkedvezőbb eredményekkel jár, mivel lehetővé teszi a gyermekek önállóságának fejlődését, miközben meghatározott határokat és elvárásokat állít fel. Az autoriter, permisszív, hajlamosító vagy közömbös nevelési stílusok viszont kockázatokat hordozhatnak, például az önállóság hiánya, szociális vagy viselkedési problémák kialakulása vagy az alacsony önbecsülés. Fontos, hogy minden szülő figyelembe vegye gyermeke egyedi szükségleteit és személyiségét, és rugalmasan alkalmazkodjon a nevelési megközelítéshez az adott helyzetben. A nyitott kommunikáció, az empátia és az egyensúly a határok és az önállóság között segíthet egy egészséges szülő-gyermek kapcsolat kialakításában (Tarasyuk,é.n.127).

Természetesen, itt van néhány további információ a szülői nevelési stílusokról:

Az indulatos szülői nevelési stílus: Az indulatos szülők hajlamosak gyorsan és erőteljesen reagálni a gyermek viselkedésére, gyakran haraggal, agresszióval vagy szigorú büntetéssel. Az indulatos szülői nevelési stílusra jellemző, hogy az érzelmek vezérik a nevelési döntéseket, és a szülők lehetnek túlzottan szigorúak vagy agresszívak a gyermekekkel szemben. Ez a stílus hosszú távon negatív hatást gyakorolhat a gyermek érzelmi és szociális fejlődésére, és problémákat okozhat a kapcsolatban a szülő és a gyermek között.

Az egyéni szabadságot támogató szülői nevelési stílus: Ez a nevelési stílus a gyermekek önállóságát és függetlenségét helyezi előtérbe, és lehetőséget ad a gyermekeknek arra, hogy megtanulják saját döntéseiket meghozni és a felelősséget vállalni azokért. Az ilyen típusú szülők hajlamosak támogatni a gyermekek érdeklődését, kreativitását és autonómiáját, és kevesebb szabályt és korlátozást alkalmaznak. Ez a stílus lehetővé teszi a gyermekek szabad kibontakozását, de ha túlzásba viszik, a gyermekek bizonytalanok lehetnek a határokkal és az elvárásokkal kapcsolatban (Tarasyuk,é.n.: 127).

Az egyensúlyt kereső szülői nevelési stílus: Ez a stílus az autoritativ és a permisszív nevelési stílus közötti egyensúlyt keresi. Az egyensúlyt kereső szülők meghatározott határokat és elvárásokat állítanak fel, ugyanakkor támogatóbbak és szimpatikusak a

gyermekkel. Ez a stílus rugalmas és alkalmazkodó, lehetővé téve a szülők számára, hogy az adott helyzetben megfelelően reagáljanak a gyermekek szükségleteire és viselkedésére.

Fontos megjegyezni, hogy minden szülő egyedi és saját szülői nevelési stílusa lehet, és az ideális nevelési megközelítés a gyermek személyiségét, fejlődési szakaszát és a családi dinamikától is függ. Nem egyetlen "tökéletes" szülői nevelési stílus létezik, és a szülőknek szükséges lehet az időnkénti alkalmazkodás és változás a gyermek fejlődésével és az aktuális körülményekkel összhangban.

Az ideális szülői nevelési stílus az, amely a gyermek szükségleteire, egyéniségére és fejlődési szakaszára figyelemmel van, és egyensúlyt teremt a melegség, szeretet, határok és elvárások között. Az egészséges szülői nevelés alapjai közé tartozik az empátia, a kommunikáció, a következetesség és az autonómia támogatása. Fontos az is, hogy a szülők tisztában legyenek saját nevelési stílusukkal, és ha szükséges, legyenek nyitottak az önvizsgálatra és az esetleges változtatásokra a gyermek optimális fejlődése érdekében (Thót,2015)

Minden gyermek más és más, és a szülők szerepe az, hogy segítsék őket a saját egyéniségük, erősségeik és gyengeségeik kibontakoztatásában, az értékek és normák elsajátításában, valamint az érzelmi, szociális és mentális egészségük fejlesztésében. Az ideális szülői nevelési stílus tehát egy dinamikus és rugalmas megközelítés, amely figyelembe veszi a gyermek egyedi szükségleteit és a szülő-gyermek kapcsolat dinamikáját. (Korda,2014)

IV. A minőségi idő

Minőségi idő az olyan időtartam, amit valaki önfeledten, élvezettel és teljes figyelemmel tölt el olyan tevékenységekkel vagy emberekkel, amelyek fontosabbak és értékesebbek számára. A minőségi idő lehet szóló tevékenység, vagy másokkal való interakció, de az a közös jellemző, hogy az adott időszakban az egyén az aktuális pillanatban jelen van, és élvezzi az adott tevékenységet vagy kapcsolatot.

A minőségi idő lehet sokféle formában, és egyéni preferenciáktól függ, hogy valakinek mi jelenti a legjobb minőségi időt. Lehet az időtöltés szabadban, hobbik vagy szenvedélyek űzése, kreatív tevékenységek, sport, olvasás, meditáció, utazás vagy bármilyen más, amit az adott személy élvezettel és teljes odafigyeléssel végez. (Tunkácsi,2014)

A minőségi idő kiemelten fontos a mai modern világban, ahol sokan stresszeltek, elfoglaltak és lekötöttek a digitális világban. Az idő tudatos kezelése és az idő minőségének javítása segít az egyensúly megteremtésében az élet különböző területei között, az életminőség javításában és az élet örömeinek fokozásában.

Ahhoz, hogy minőségi időt töltsünk, fontos odafigyelni az aktuális pillanatra, kikapcsolódni a külső zavaró tényezőkből, és összpontosítani arra, ami éppen történik velünk vagy azokkal az emberekkel, akikkel időt töltünk. Fontos, hogy tudatosan tervezzük és szánjunk időt a minőségi időre, és hogy azt az időt olyan tevékenységekre vagy kapcsolatokra használjuk, amelyek valóban fontosabbak és értékesebbek a számunkra. (Tunkácsi,2014)

4.1 Minőségi idő jelentősége a családban

A család a legfontosabb szociális intézmény az emberi életben, és a minőségi idő eltöltése a családdal kiemelkedő jelentőséggel bír. Az idő eltöltése a családdal nemcsak az egyének közötti kapcsolatok megerősítését szolgálja, hanem számos más előnyt is nyújt.

Kapcsolatok megerősítése: A minőségi idő eltöltése a családdal segít az érzelmi kötelékek kialakításában és megerősítésében. Az időtöltés közös tevékenységekkel, beszélgetésekkel, játékkal vagy közös élményekkel történő megosztásával hozzájárul a családtagok közötti kötelékek erősítéséhez, ami hosszú távon mélyebb, egészségesebb és boldogabb családi kapcsolatokat eredményezhet (Erdő, 1962).

Értékek és hagyományok átadása: A családban eltöltött minőségi idő lehetőséget nyújt az értékek, hagyományok, kultúra és hitrendszerek átadására a generációk között. Az idő együtt töltése során a családtagok megoszthatják egymással a saját értékeiket, hagyományaikat és hitüket, ami hozzájárulhat az identitás, az összetartozás és az értékrend kialakításához a családtagokban (Erdő, 1962).

Kommunikáció fejlesztése: A minőségi idő eltöltése a családdal lehetőséget teremt a kommunikáció fejlesztésére. Az aktív hallgatás, az őszinte beszélgetések és a kölcsönös megértés kialakítása segíthet az érzelmi intelligencia fejlesztésében és a kommunikációs készségek javításában a családtagok között (Erdő, 1962).

Biztonság és támogatás: A minőségi idő eltöltése a családdal lehetőséget ad arra, hogy az egyének megtapasztalják a biztonságot és a támogatást a családi környezetben. Az idő együtt töltése során a családtagok kifejezhetik az érzéseiket, megoszthatják problémáikat, és támogathatják egymást az élet nehéz időszakaiban, ami erősítheti az érzelmi kötelékeket és megerősítheti a családtagok közötti bizalmat (Erdő, 1962).

Boldogság és jólét: A minőségi idő eltöltése a családdal boldogságot és jólétet is eredményezhet. Az érzelmi kapcsolatok megerősítése, az értékek átadása, a kommunikáció fejlesztése és a biztonságos környezet megteremtése mind hozzájárulhat a családtagok érzelmi, szociális és mentális jólétéhez. A boldog családi kapcsolatok erősítik az egyének életminőségét és boldogságát, és pozitív hatást gyakorolhatnak az egész család életére (Erdő, 1962).

Időszakos szünet a mindennapi stressztől: A minőségi idő eltöltése a családdal lehetőséget ad arra, hogy időszakosan kikapcsolódjunk a mindennapi stressztől és problémáktól. Az együtt töltött idő olyan alkalmat teremt, amikor a családtagok egyszerűen csak élvezhetik egymás társaságát, nevetgélhetnek, játszhatnak vagy közös tevékenységeket végezhetnek anélkül, hogy más gondokra kellene figyelniük. Ez segít az elmék felfrissítésében és az életenergia feltöltésében (Erdő, 1962).

Tanulás és személyes fejlődés: A minőségi idő eltöltése a családdal lehetőséget nyújt a tanulásra és személyes fejlődésre is. Az együtt töltött idő alatt a családtagok tanulhatnak egymástól, megoszthatják tapasztalataikat, képességeiket és érdeklődési körüket. Ez elősegítheti a személyes fejlődést, az új ismeretek megszerzését és az érdeklődési területek kibővítését.

A minőségi idő eltöltése a családdal tehát kiemelkedően fontos a családi kapcsolatok erősítésében, az értékek és hagyományok átadásában, a kommunikáció fejlesztésében, az érzelmi biztonság és támogatás megteremtésében, a boldogság és jólét növelésében, a stresszoldásban, valamint a tanulás és személyes fejlődés támogatásában. Érdemes időt szánni a minőségi időre a családtagokkal, hogy erős és harmonikus családi kapcsolatokat alakítsunk ki, és hosszú távon boldogabb, kiegyensúlyozottabb családi életet élvezhessünk. A minőségi idő eltöltése a családdal segít kiépíteni és megerősíteni az érzelmi kötéleket a családtagok között, ami hosszú távon pozitív hatással lehet a családi dinamikára és az egyének életére (Tunkácsi,2014).

A minőségi idő a családban lehetőséget ad arra, hogy jobban megismerjük egymást, kialakítsunk közös emlékeket és élményeket, és szorosabb kapcsolatot építsünk ki egymással. Ezáltal erősödhet a bizalom, az empátia és az összetartozás érzése a családtagok között, amelyek az egészséges családi kapcsolatok alapjai.

A minőségi idő a családban lehetőséget nyújt az értékek és hagyományok átadására is. Az együtt töltött idő alatt lehetőségünk van megosztani a családi értékeket, hagyományokat, hitrendszereket, és átadni ezeket a következő generációknak. Ez segíti az identitás és az önazonosság kialakítását a családtagokban, és erősíti az összetartozás érzését (Erdő, 1962).

A minőségi idő a családban segíti a kommunikáció fejlődését is. Az együtt töltött idő alatt lehetőségünk van nyitott kommunikációra, őszinte beszélgetésekre, érzelmek és gondolatok megosztására. Ez segíthet az érzelmi intelligencia fejlesztésében, a kommunikációs készségek javításában, és elősegítheti az egészséges és harmonikus kommunikációt a családtagok között.

A minőségi idő a családban szerepet játszik az érzelmi biztonság és támogatás megteremtésében is. Az együtt töltött idő lehetőséget ad arra, hogy az érzelmeket kifejezzük, támogató környezetet teremtsünk a családtagok számára, és megtapasztaljuk az egymásra

való számítás és támogatás érzését. Ez erősítheti az érzelmi kötelekeket, és biztonságos környezetet teremthet a családtagok számára az érzelmek kifejezésére és feldolgozására.

A minőségi idő a családban hozzájárulhat a boldogság és jólét növeléséhez is. Az együtt töltött idő során megtanulhatjuk az apró örömeket, az egymásra való figyelmet és törődést, ami pozitív hatással van az érzelmi, mentális és szociális jóllétünkre. Az együtt töltött idő lehetőséget ad a nevetésre, játékra, közös tevékenységekre, amelyek pozitív érzéseket és boldogságot generálnak a családtagokban (Erdő, 1962)..

A minőségi idő a családban erősítheti a családi kötelekeket is. Az együtt töltött idő lehetőséget ad arra, hogy közös célokat tűzzünk ki, közös projekteken dolgozzunk, és együtt érzjük el azokat. Ez erősíti a családi egységet, és hozzájárul a családi identitás és az összetartozás érzésének erősítéséhez.

Fontos megjegyezni, hogy a minőségi idő a családban nem feltétlenül a mennyiségről, hanem inkább a minőségről szól. Nem szükséges hosszú órákat együtt tölteni minden nap, hanem inkább az odafigyelésről, az aktív jelenlétéről, az őszinte kommunikációról, az empátiáról és a szeretetről. Az időnk minőségének minősége meghatározó szerepet játszik a családi kapcsolatok erősítésében és a családi dinamika pozitív alakításában (Tunkácsi,2014).

Összességében elmondható, hogy a minőségi időnek jelentősége van a családban. Az együtt töltött idő segít az érzelmi kötelekek megerősítésében, az értékek és hagyományok átadásában, a kommunikáció fejlesztésében, az érzelmi biztonság és támogatás megteremtésében, a boldogság és jólét növelésében, valamint a családi kötelekek erősítésében. Fontos arra törekedni, hogy minőségi időt szánjunk a családunkra, és aktívan építsük a családi kapcsolatokat az egészséges és boldog családi életért.

4.2 Miről szól a családi nevelés?

Családi nevelés alatt általában a gyermekek nevelését értjük, ami a szülők vagy más családtagok feladata és felelőssége. A családi nevelés többféle aspektust ölel fel, amelyek

hozzájárulnak a gyermekek fejlődéséhez, értékrendjük, szokásaik, viselkedésük és életük alakításához. Az alábbiakban bemutatok néhány lényeges elemét a családi nevelésnek:

Értékátadás: A családi nevelés az értékek, hagyományok, normák és erkölcsi normák átadásának fontos területe. A szülők által közvetített értékek és hagyományok hatással vannak a gyermekek értékrendszerének kialakulására és formálására.

Határok és szabályok: A családi nevelés része az egészséges határok és szabályok meghatározása és betartatása. A gyermekeknek szükségük van határokra és iránymutatásra ahhoz, hogy felelős döntéseket hozzanak és megtanulják az önkorlátozást és az önfegyelmet.

Kommunikáció: A családi nevelés során a hatékony kommunikáció kiemelkedő szerepet játszik. Az őszinte és tiszteletteljes kommunikáció lehetővé teszi a családtagok közötti megértést, az érzelmek kifejezését és a konfliktusok kezelését (Neulinger, 2011).

Példamutatás: A szülők példamutatása alapvető a családi nevelésben. A gyermekek általában a szülőkről tanulják meg, hogyan kell viselkedni, hogyan kell kezelni az érzelmeket és hogyan kell megbirkózni a különböző helyzetekkel.

Felelősségvállalás: A családi nevelés arra is ösztönzi a gyermekeket, hogy tanuljanak meg felelősséget vállalni saját cselekedeteikért és döntéseikért. Ez magában foglalja a következmények elfogadását és az önálló döntéshozatalt (Neulinger, 2011).

Érzelmi támogatás: A családi nevelés során az érzelmi támogatás nyújtása is fontos. Ez magában foglalja az érzelmek megértését, kifejezését és kezelését, valamint a szeretet, megbecsülés és empátia kifejezését.

Szociális és kulturális nevelés: A család szerepet játszik a gyermekek szociális és kulturális nevelésében is. A családi értékek, hagyományok, normák és szokások átadása segít a gyermekeknek az egészséges társadalmi és kulturális normák, viselkedési minták és az összetartozás érzésének kialakításában.

Önállóság és függetlenség fejlesztése: A családi nevelésnek az is része, hogy a gyermekeket felkészíti az önálló életre. Ez magában foglalja az önálló döntéshozatalt, felelősségvállalást, önálló problémamegoldást és az önállóság fejlesztését a mindennapi tevékenységekben.

Biztonság és szeretet: A családi nevelés alapja a biztonság és szeretet biztosítása a gyermekek számára. Az érzelmileg biztonságos és szeretetteljes családi környezet

hozzájárul a gyermekek érzelmi és szociális fejlődéséhez, önbizalmuk növekedéséhez és egészséges önbecsülés kialakításához.

Rugalmasság és alkalmazkodóképesség: A családi nevelés során a gyermekek tanulják meg a rugalmasságot és az alkalmazkodóképességet. Ez magában foglalja a változásokhoz való alkalmazkodást, a problémamegoldó készségek fejlesztését és a stresszkezelési stratégiák elsajátítását (Erdő, 1962).

A családi nevelés sokféle aspektust tartalmaz, és a minőségi idő, amelyet a családtagok egymással töltenek, kiemelkedő jelentőséggel bír. Az egészséges családi kapcsolatok és a minőségi idő együtt járva hozzájárulnak a gyermekek egészséges fejlődéséhez, boldogságukhoz és jólétéhez.

V. A kutatás anyaga és módszere

A kutatásomat a rajzvizsgálat pszichodiagnosztikai alapjára helyeztem, amelyekben kifejezésre jutottak különféle projekciók és mintázatok. Két részből tevődik össze a kutatás az első részben szülői kérdőívek lettek szétosztva, amiben meg lett vizsgálva a szülők hozzáállását a gyermekneveléshez különféle zárt és nyitott kérdésekkel. Amiben 15 szülő választ adott és tudjuk meg a család szerepét az ódások nevelésében. A második részben az óvodáskorú gyerekek öntudatlan kifejezéseket vetettek a papírra különböző rajzok formájában, ami alátámaszthatja vagy akár megcáfolhatja a szülői nevelési attitűdött.

A választott pszichodiagnosztikai rajzvizsgálati módszer szerint három szimbólum lett kiválasztva a gyermekek vizsgálatára:

- Fa rajz, ami fontos szerepet játszik az én pszichológia elemzésében,
- Kinetikus családrajz
- Az anya ábrázolási formái

Szemponatok a rajz megfigyelése közben:

- Verbális viselkedés
- Gesztus és mimika
- Rajzolási idő kezdeti reakció idő
- Színértelmezés
- A rádiózás jelentése (Vass, 2006, 6-7)

5.1 A kutatás célja és hipotézisek

Kutatásom főbb célja, hogy megtudjuk milyen kapcsolatban van a gyermek szüleivel, egyszülő menyi időt szán gyermekére (eire) és hogyan töltik ezt a közös időt, milyen hatással van a gyermekre a gyermek érzelmi fejlődésére. A mai szülők és gyermekek kapcsolata egy családban. Milyen fajta tevékenységeket szoktak otthon közösen csinálni, mi az a fajta minőségi idő, amit a szülő gyermekével együtt eltölt. A szülők számára vajon mit jelent a közösen eltöltöttidő és a minőségi idő fogalma.

Ehhez a célhoz én ilyen hipotéziseket alítottam fel:

H1: Feltételezem, hogy a gyermekkel közösen eltöltött minőségi idő a családban, azok az óvodás gyerekek érzelmileg kiegyensúlyozottabbak.

H2: Feltételezem azt, hogy a szülők többsége nem tudja megfelelően értelmezni a minőségi idő fogalmát.

H3: Feltételezésem, hogy sok szülő úgy gondolja, hogy eleget foglalkozik gyermekével és hasznosan töltik együtt idejüket, de a gyereken ez nem tükröződik vissza.

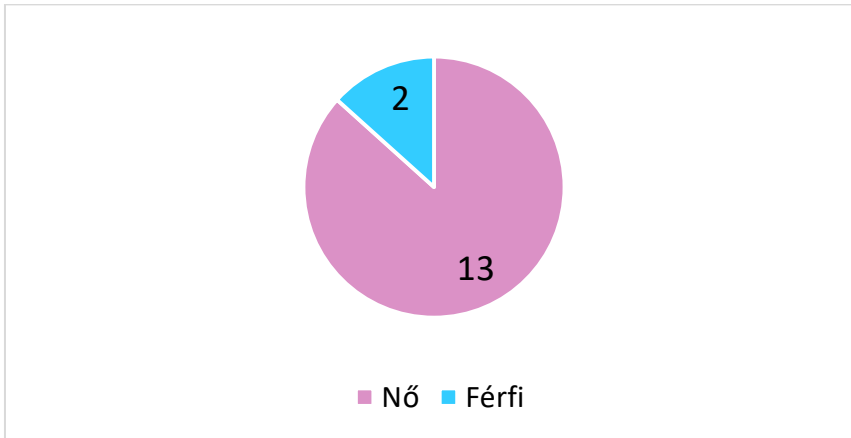
5.2 A kutatás helyszíne és módszerének bemutatása

Kutatás helyszíne a Dédai „Csengöcske” óvoda. Jelenleg az óvodában egy vegyes csoport működik összesen 25 gyerek jár a csoportban. A kutatásomhoz engedélyt kértem az óvoda vezető nőjétől, hogy az intézmény öt iskolaéret gyerekeivel egy pszihodiagnosztikai rajzvizsgálaton vettek részt.

A kutatás maga nem csak a gyerekek rajz elemzéseivel végeztetett a gyerekek szülei és még tíz szülő egy kérdőívet töltöttek ki. A kérdőív formája zárt és nyitott kérdésekre differenciálódik, kérdések szám szerint hét. A zárt kérdések megoszlásait diagram formájában láthatjuk. A nyitott kérdésekre különböző válaszokat kaphatunk a szülőtől, ami az analízis következtében mutat rá a szülői nevelésre. ml

Először a szülők kérdőíves válaszait elemeztem. Az elején olyan kérdéseket tettem fel, amiből megtudhattam mennyit foglalkozik egy nap otthon gyermekével és hogy milyen gyakran érdeklődik gyermekéről az óvónőnél, de ebből azt is le lehetett venni, hogy mennyire érdekli őt saját gyermeke gyermekének a minden napja.

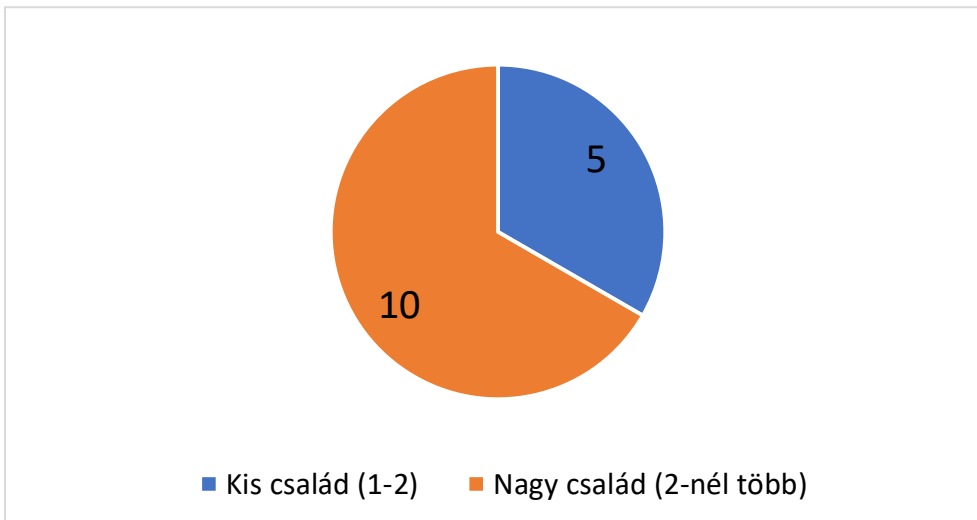
1. számú kérdés (Milyen nemű?)

1. számú diagram

A kérdőívet tizenhárom anyuka és két apuka töltötték ki.

2. számú kérdés (Milyen család típusba tartozik?)

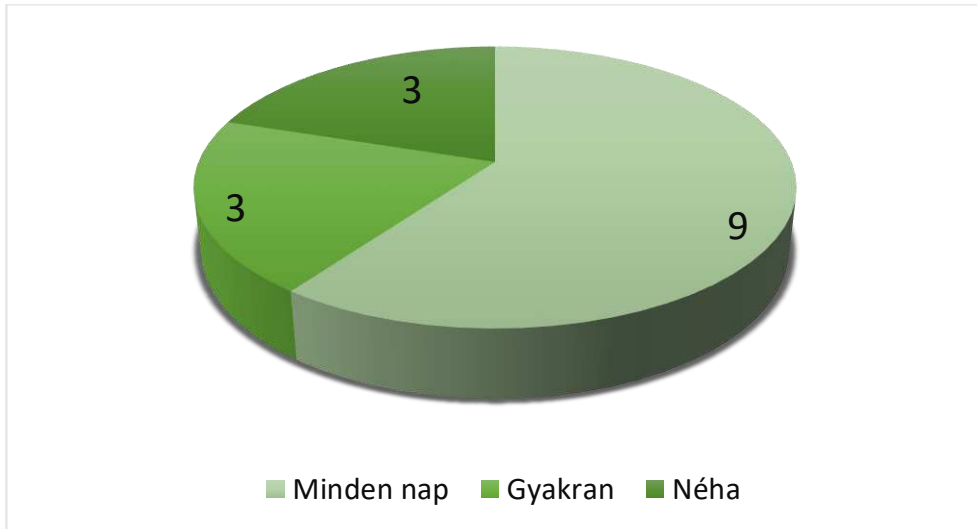

2. számú diagram

Tíz szülő nagycsaládos 2 gyereknél több is van a családban és öt szülő pedig kiscsaládos akiknek csak 1 vagy 2 gyerekük van.

3. számú kérdés (Milyen napszakban foglalkozik gyermekével?)

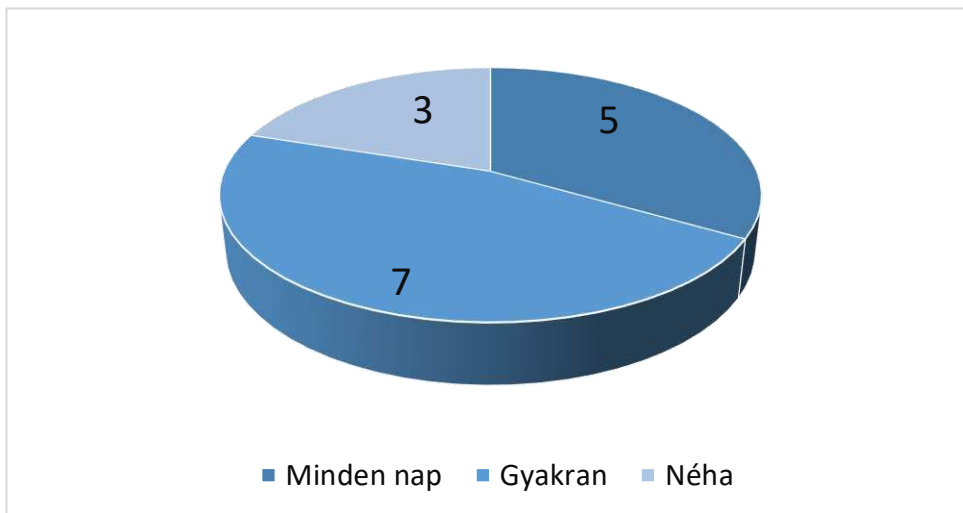

3. számú diagram

Megfigyelhető, hogy kilenc szülő minden nap foglalkozik óvodás gyermekével, a többi három-három pedig gyakran vagy inkább ritkábban.

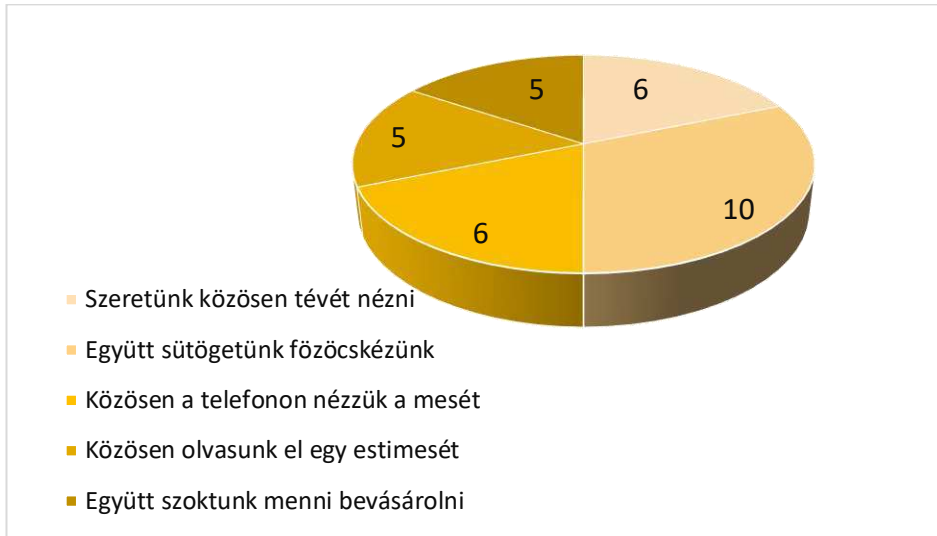
4. számú kérdés. (Milyen gyakran beszélgetnek az óvónővel gyermekéről?)

4. számú diagram

A válaszokból adódóan a többség szülő az az hét a tizenötből minden nap érdeklődik óvodás gyermeke felől, mg öten csak gyakran és hárman csak néha.

5. számú kérdés. (Mi a közös időtöltése többnyire gyermekével?)

5. számú diagram

A kérdésnél több választási lehetőséget is adott volt. Ezek közül a legtöbb pontot az együtt sütést, főzést kapta, amit 10 szülő is választott válaszában, ezen kívül még 6-nál a közös telefonozást, 6-nál tévé nézést, 5-nél közös olvasást és 5-nél volt még a közös bevásárlás.

Ennél a kérdésnél a minőségi idő fogalmát szerettem volna megtudni, a szülők szemszögéből, hogy vajon tudják-e a minőségi idő eltöltésének mibenlétét a mindennapokban. Azt tudjuk lekövetkeztetni, hogy a válaszadók többsége az együtt sütögetést részesítették előnybe és a legkevésbé az olvasást és bevásárlást.

A két utolsó kérdésnél, már saját választ kellett leírnia a szülőknek, amit táblázat segítségével demonstrálok.

6. számú kérdés (Hová szeretnek elmenni gyermekével (eivel)?)

Szülő	Séta	Kirándulás	Játszótér	Otthon
1	X	X	X	
2	X			X
3				X
4		X	X	
5	X			
6	X		X	
7	X			
8		X	X	

9	X			
10		X		X
11		X	X	
12	X			
13	X	X		
14	X		X	
15	X			

1. számú táblázat

A 15 szülő válaszában 10-nél megjelent a séta, 6-nál a kirándulás, 6-nál a játszótér és 3-nál pedig az „inkább otthon szeretünk lenni” kijelentés, ami arra utal, hogy nem nagyon szoktak gyermekükkel elmenni közösen valahová is.

Ennél a kérdésnél még olyan válaszok is előfordultak:

- meglátogatjuk a nagyszülőket
- elmegyünk magyarba a családtagjainkhoz
- közösen szoktunk kocsikázni
- elmegyünk pizzázni és sütitizni
- elmegyünk fürdőzőkbe fürödni

7. számú kérdés (Mit szeret gyermeke önnel közösen játszani?)

Szülők	Labdázunk	Babázunk	Együtt tanulunk	Szerep játékok	Bicikli
1			X	X	
2					X
3	-	-	-	-	-
4		X	X		
5	X				X
6		X	X	X	
7	X				
8					X
9			X		
10	X			X	
11			X		

12	-	-	-	-	-
13	X				
14			X		
15		X			

2. számú táblázat

Ennél a kérdésnél 6 szülőnek a válaszában lehetett látni az együtt tanulás pár példáit, mint a szavak és betűk tanulása, írás gyakorlása, meseolvasás és számolás. 4-nél a szerepjátékok (doktoros, főzős), 4-nél labdázás, 3-nál babázás, 2-nél a biciklizés és volt 2 szülő, akik két értelmű válaszokat adtak, így nem kerültek a táblázatba.

Ezek mellett a választások még másfélék is jelen voltak egy két szülőknél: kifestőzés, legó, kirakós, és volt amelyik szülő „sok mindent” szót írta.

Többség szülő ezekből a válaszokból kiindulva, sokat foglalkozik gyermekével, de vannak, akiknél eléggé semmitmondó válasza volt és akiken nagyon látszott az arcán, hogy sokat gondolkodtak a kérdésen, és akik gyanakodva kérdeztek vissza a kérdésekkel kapcsolatban. Voltak egy két szülő, akik szétszórt viselkedés mutattak fel és hangban kimondtak egy választ, de már a lapra más választ írtak, én ebben a helyzetben lejegyeztem az elmondott válaszukat is.

A kérdőív után 5 szülőnek az óvodás gyermekével, mint már korábban említettem, egy rajzelemzésen keresztül megfigyeltem a gyerekek viselkedését és pár kérdéssel egyetemben érdeklődtem, hogy miket szokott szüleivel együtt csinál többnyire hová szokta közösen eljárni stb. Ezzel együtt megfigyeltem a rajzban megnyilvánuló érzéseiket is.

Az óvodások pszichodiagnosztikai rajzelemzése.

A vizsgálat öt óvodással lett elkészítve. A farajz, a kinetikus családrajz és az anya rajz alkalmazásával kérdésekkel egyetemben (17 melléklet). Az elemzéseket gyermekeként alkalmaztuk. A gyerekek nevei nem valósak csak a diagnosztikai munka megkönnyítésére és értelmezésére használtuk fel.

Anna (2,3,4 melléklet)

Fa rajz:

Anna elé helyeztük a lapokat, a ceruzákat és megkértük, hogy rajzoljon egy fát, ami után nyomban is hozzálátott. Mindvégig nyugodt és kiegyensúlyozott volt, kérdésekre is

néha válaszolt vagy bólogatót. Belemerült a rajzba és szinte minden szint felhasznált. a rajzában nem a fát kezdte eleinte rajzolni, hanem virágokat.

Kinetikus családrajz:

Anna a következő napon is elég nyugodtt és kiegyensúlyozottan ült neki a rajzhoz és most is minden szint felhasznált. Először anyukáját rajzolta azután magát, apukáját és két testvérét. Mindenkit először a lábánál kezdve rajzolt. A családtagok fölé rajzolt még két embert, akiket egy körben rajzolt bele. Azok voltak a nagyszülei, elmesélte, hogy ők miért vannak körben és a papír felső részén „Mert a nagymama és a nagyapa már meghalat és a földben vannak”.

Anya rajz:

Annán az vettem észre, hogy nagyon várta már ezt a rajzolást és ma ő volt az, aki kezdeményezte a beszélgetést tőle. Most is minden szint felhasznált rajzában. Hangulata nyugodtt és vidám. Az anyukáját lábtól fölfelé kezdte el megrajzolni kezében egy esernyővel, ami egyben tisztítsa a levegőt. Anyát egy napsütötte rétre rajzolta, ahol éppen eset az eső és a nap pedig felszárította a vizet.

Következtetések:

Anna fa rajzánál észrevettem, hogy merészen használja a színeket és Vass Z. könyvében az írja, hogy a vizsgált személy meri használni színeket, az óvodás gyermek magabiztos és határozott (Vass,2006:428). A rajzon lévő kis virág nyolcéves, a nagy hatvan, a kis fa egy a nagy pedig két éves, a rajzon minden élő és tél van, ami az „eredménytelenség érzését és a depresszió jeleit mutathatja” (Vass,2006:226). Nála jelen volt a szokásos késleltetés hiánya, azonnal reagált, ahogy kezébe kapta a lapot. Az egészséges személyekben szokott ez a fajta *spontaneitás* megnyilvánulni. A fa mellett több motívum is megjelenik, ami a kreativitására utal. Minden virágot és a fát a törzsétől felfele kezdett el rajzolni (Vass,2006).

A kinetikus családrajznál is merészen használta a színeket. elmesélte kérdések alapján mi látható a rajzon. Az embereket a lábuknál felfelé kezdte rajzolni, ami szembe ütközik a készítési szabályokkal „jelentése a megfelelési érzés, bizonytalanság” (Vass,2006:206). A családdal együtt sétálunk. Az anyukáját rajzolt először és elmesélte, hogy őt szereti a legjobban, de a többieket is nagyon szereti. A rajzon a legboldogabb ember az apukája, mert mikor elmennek hozzá magyarba akkor mindig örül neki, ha lássa, aki pedig

nem annyira boldog az az anyukája. Mikor megkérdeztem milyért gondolja így nem válaszolt csak vállat vont.

Az anya rajznál azt szerettem volna megfigyelni, hogy hogyan ábrázolja anyát az óvodás gyermek és mit tud nekem mesélni anyáról a rajz közben. Mikor kész volt a rajz a gyermek elmesélte, hogy anyukája éppen sétál a mezőn, ahol éppen esik az eső és van neki egy nagy esernyője, ami tisztítsa a levegőt a nap pedig felszívja a vizet.

Anna anyukája minden nap foglalkozik gyermekével, gyakran érdeklődik felőle többnyire otthon vannak néha kimennek magyarba. Közös játékaik a hintázás, bicajozás, kifestő és labdázás. Minőségi idejük a közös telefon nézés és eljárnak együtt a boltba.

Látszik a kislány rajzain is, hogy sokat foglalkoznak vele és az is hogy sokat van anyával. Sok időt töltenek el együtt ezt az óvónő is alátámasztotta, mert közelről ismerik egymást.

Zsófi (5,6,7 melléklet)

Fa rajz:

Zsófi ahogy leült az asztalhoz, és elhelyeztük a papírt, és megkértem, hogy mit rajzoljon akkor lassú mozdulattal kiválasztott egy színt (égszínkék) és mielőtt rajzolt volna fantáziálgatót nagyon elmerült a gondolataiban. Lassú mozdulatokkal a fa törzsével kezdte a rajzolást és nem csak egy fát, hanem egy teljes erdőt rajzolt le, e közben nem használta a radírt. Viselkedése mindvégig visszahúzódó, zárkózott a kérdésekre egy-egy szóval válaszolt, önállóan nem kezdeményezte a beszélgetést.

Kinetikus családrajz:

Zsófi ahogyan az első rajzánál úgy most is elége feszült és nyugtalan volt rajzolás közben. Kérdésekre egy-két szóval válaszolt. A lábbakkal kezdi a rajzolást aztán test és fej. Először nővérét, anyukáját, apukáját, két bátyát, keresztapját, nagyapját és végül magát, de kezeket csak a nővérenek rajzolt. Magát utoljára rajzolta és ugyan olyan alakban, mint a többieket csak magát befejezetlenek hagyta. A rajz végén megkérdeztem tőle, hogy minek nem rajzolta végig magát és minek nincsen haját? Erre csak annyi volt a válasza, „azért nincs hajam a rajzon mert levágtuk.”

Anya rajz:

Zsófi utolsó rajzánál meglepően nyugodtabb volt, mint az eddigi rajzainál és a kérdésekre is bátrabban válaszolt. A rajzon nem csak az anyát, de a keresztanyát és a nagymamáját is lerajzolta. Őket is lábtól kezdte rajzolni, radírt nem használt és a hangulat sem volt annyira feszült, mint az első két rajznál. Radírt nem használt.

Következtetés:

Zsófi farajzánál megfigyelhető, hogy csak egy színt használt, az égszínkéket, ami szorongásra, túlzott óvatosságra utal (Vass,2006:428). De ez szemmel látható is volt rajta. Viselkedése mindvégig visszahúzódó, zárkózott a kérdésekre egy-egy szóval válaszolt, önállóan nem kezdeményezte a beszélgetést. A rajz hangulata eléggé nyomasztó (Vass,2006). Az erdő, amit rajzolt eleinte nem tudta hány éves aztán azt válaszolt, hogy hatéves, fák élők és éppen ősz van, ami azt jelenti a farajz elemzésben Vass Zoltán (2006), hogy „az ősz az érés, érettség, de ugyan akkor „keserédes tudathoz” kapcsolódhat” (Vass,2006:226).

A kinetikus családrajznál is egy színt használt, most a pirossal rajzolt. Amit még észrevettem a rajzolása közben, hogy mindig változott a rajzolásának a sebessége néha gyorsan, néha pedig lassabban folytatta rajzolását, ami a hangulatának ingadozását is jelenti (Vass,2006:191). Az embereket a lábuknál felfelé kezdte rajzolni, ami szembe ütközik a készítési szabályokkal „jelentése a megfelelési érzés, bizonytalanság” (Vass,2006:206) Magát utoljára rajzolta és ugyan olyan alakban, mint a többieket. A rajz végén megkérdeztem tőle, hogy minek nem rajzolta végig magát és minek nincsen haját? Erre csak annyi volt a válasza, „azért nincs hajam a rajzon mert levágtuk.” A befejezetlen rajza alapján azt tudom lekövetkeztetni, hogy érzelmileg bizonytalan vagy még az is lehet, hogy meg van a gyerekekben a meg nem felelés érzése. (Vass,2006:211). Zsófi a feltett kérdések alapján nagy nehezen elmesélte, hogy mi látható a képen. Éppen otthon vannak a családdal, akit a képen leginkább szeret az a nővére és ő egyben a leg vidámabb.

Anya rajznál is csak egy színt használt és az ugyan az a szín volt, mint a fa rajzánál. Nem csak az anyát, de a keresztanyát és a nagymamáját is lerajzolta. A rajz után elmesélte, hogy mi is található a rajzon. Az anyukája a lap bal szélső oldalán található őt rajzolta elsőként, azután következet a keresztanya és a nagymamája, akik éppen az udvaron beszélgetnek.

Zsófi anyukája gyakran foglalkozik gyermekével, legtöbbit otthon vannak és elviszi a gyereket az óvodába, közös játékok a legó. Minőségi időtöltésük közösen nézik a telefont és közösen sütnek főznek. A rajzokon és a óvodás gyermek válasza alapján azt tudnám mondani, hogy néha foglalkoznak vele, és az is többnyire a nővére. A kinetikus családrajznál jó látható, hogy a nővére sokkalta kidogozottabb volt, mint a többi családtagja ez arra mutat rá, hogy ki az, aki ténylegesen foglalkozik fele.

Katica (8,9,10 melléklet)

Fa rajz:

Katica egy beszédes óvodás gyermek volt. Éppen, hogy leült már érdekelte minden. Kiadtuk neki is a lapokat és a színes ceruzákat. A rajzolás előtt mikor nem beszélt elmerült gondolataiban és bizonytalan volt magával szemben, néha kritizálta is rajzát és sokat radírozott. Rajzon nem egy, hanem két fát is. Rajzolás idő hosszú, de azért, mert sokat elkalandozott és sokat beszélt és abbahagyta közben a rajzolást.

Kinetikus családrajz:

Katica a következő rajznál is nagyon beszédes kedvében volt. Tőle is megkértük, hogy ma rajzolja le nekünk a családját. A kérdésekre nyugodtan válaszolt, elmesélte a mindennapjaikat közös programokat. Ennél a rajznál a radírt nem nagyon használta és ha használta is ugyan azt a helyet befirkálta.

Anya rajz:

Katica, mint az előző két rajznál ma is eléggé beszédes kedvében volt főleg mikor meg hallotta, hogy ma mit kell lerajzolni. A beszélgetést, mint az eddigi rajzoknál is sokat fantáziál. A kérdésekre nyugodtan válaszolt.

Következtetés:

Katica farajzánál észrevettem, hogy válogat a színek közt és csak azokat használta, amik számára most szükségesebbek voltak. Magabiztosan használta a színeket, viszont viselkedésében látszott, hogy nagyon bizonytalan és támogatást igényel. Sokat hangsúlyozta rajzolás közben, hogy most még ő nem fog iskolába menni és azért nem tudja rendesen fogni a ceruzát ezek szerint, ezeket a szavakat többször is mondják neki, ezért nem biztos magában és lehet ezért kritizálja önmagát. A rajzon nem egy, hanem két fát is rajzolt s mikor elkészült vele megdicsértem, hogy milyen szép lett a rajza ezek után nagyon elégedett volt vele.

Rajzolási idő hosszú, de azért, mert sokat elkalandozott és sokat beszélt és abbahagyta közben a rajzolást. A nagy fa ötven éves a kicsi pedig öt éves, a rajzon az égsz mező és a fák élnek és éppen tavasz van, ami a „reményteli várakozással függhet össze” (Vass,2006:226).

A kinetikus családrajánál valakit elkezdett rajzolni azonnal mesélni kezdett róla. Először a bátyát rajzolta le, akit ahogy mesélte nem nagyon kedvel mert mindig rendetlen, ő utána lerajzolta az anyukáját róla azt mondta, hogy nagyon sokat foglalkoznak együtt és hogy sokat szoktak kirándulni, aztán magát is lerajzolta és utoljára rajzolta az apukáját, aki nagyon „sármos” és magas (a rajzon sokkalta magasabb az anyánál, de az életben egy magasak) és már egy jó ideje nincs itthon mert külföldön dolgozik néha megszokták őt látogatni (gyermek válasza). Kérdések alapján elmesélte, hogy mi található a rajzon. „Éppen magyarba vágyún apunál és éppen sétálunk”. A legboldogabb a rajzon az anya.

Anya rajz az anyukájáról mesélt nekem. Többször is megemlítette milyen szép anyukája van, és nagyon készül az anyák napi szerepre, már nagyból megtanulta a versét és a táncot. Énnél a rajznál minden színt felhasznált. A lapon az látható, hogy az anyukája éppen otthon van és különböző lufik veszik körbe, amik azért vannak, hogy „én (a gyermek) megmutassam menyire szeretem az anyukámat”.

Katica anyukája is minden nap foglalkozik gyermekével, eljárnak a játszótérre, pizzázni, sütitni és kirándulni. Közös játékok a betű tanulás, írás, kártyajátékok, babázás stb. Minőségi időtöltésük a közös olvasás és sütés főzés.

Katicának rajzai és elmesélései alapján azt tudom mondani, hogy az anyuka egy kicsit túloz azzal, hogy ennyi mindent csinál gyermekével, a gyerek nem tudja korához megfelelően fogni a ceruzát, nagyon látszott a gyereken, hogy el van kényeztetve és minden rá van, hagyva, de azért elvárják a jó teljesítést (rajzainál többször is kijelentette, hogy sok mindent nem tud például a ceruzát megfogni).

Gabica (11,12,13 melléklet)

Fa rajz:

Gabica is nyugodtt és kiegyensúlyozott volt, de azt azért kihangsúlyoznám, hogy ő volt az öt óvodás gyerek közül a leggyorsan ennél a rajznál. Kiválasztott egy színt (feketét) aztán lassú mozdulatokkal a fa törzsétől kezdve lerajzolt egy egyszerű fát, melyet még ki sem aktra festeni. Rajzolási ideje szokatlanul rövid és radírt sem használt.

Kinetikus család rajz:

Gabica az anyukáját kezdte el először (lábbal kezd) rajzolni, aztán az ikertestvérei, apukája és a kistestvére végül pedig saját magát rajzolta. Ezen a rajzon egy kicsit elgondolkodott, de most sem használt radírt és itt is a fekete szín volt az, amivel rajzolt, de most az arcokat kiszínezte bőr színnel. A kérdésekre nyugodtan válaszolt néha felhúzogatta a vállait és inkább csak annyit mondott, hogy „nem tudom”.

Anya rajz:

Gabicánál azt vettem figyelembe, hogy az anyát már egy világosabb színnel kezdte el rajzolni és ennél a rajznál használta a radírt. Hangulata ma is nyugodt. A válaszai nyugodtak és rövidek.

Következtetés:

Gabica farajza egy színnel készült (fekete) ami ahogy korábban is említve volt a túlzott óvatos, bizonytalan és szorongó. Rajzolási ideje szokatlanul rövid volt és a könyv alapján ez az egészséges gyerekekben lehet a döntőképeség, határozottság kifejeződés is, ami erre a rajzra kifejezetten igaz is lehet mivel a rajz az én meglátásaim szerint spontán és egyedi módon készült el (még ha csak egy kis sima fa is) (Vass,2006:192). Radírt nem használt. A fa nyolcéves, nem él mert ez rajzolt nem pedig ültetett fa, tavasz vége van mindjárt nyár. a tavasz és a nyár jelentése remény és életerő.

Kinetikus családrajzában a családját pálcika embereknek rajzolta itt is a fekete színt használta, ami a korához képest az mutatja, *nem képes* a pálcika ember szintjénél fejlettebb ábrázolásra, ilyenkor ahogy a segédkönyvben is olvastam arra utalhat, hogy érzelmi fejlődési zavara van, amit okozhat a külső családi háttér, esetleg az értelmi fejlődés elmaradása (Vass,2006:501). Bár az utolsóban nem lennék annyira biztos mert nagyon okos és nagyon ügyes gyerekről van itt szó (az óvónő is ezt alátámasztotta). A rajzot elmesélte pár mondatban. A családjával éppen sétálnak a városban, a képen mindenki boldog és nővérem a leg boldogabb (az ikerekből az egyik).

Anya rajzában az anyát már egy világosabb színnel kezdte el rajzolni és ennél a rajznál használta a radírt is ami azt jelenti, hogy ennél a rajznál a tökéletesen szeretett volna teljesíteni. „Olyan jó teljesítményt szeretne nyújtani amelyet csak tud, ezért arra is veszi a fáradságot, hogy újra megrajzolja az ábra egy részét” (Vass,2006:220). Rajz elmesélése az anyukája éppen jön érte az oviba.

Gabica anyukája minden nap foglalkozik óvodás gyermekével, közösen járnak el sétálni, kirándulni, lemennek a játszótérre és elmennek nyáron fürödni. Közös játékok az activity, ország város és a torpedó. A minőségi idő pedig számára a közös tévé nézés, együtt sütés főzés, közösen olvasnak el egy estimesét, együtt mennek bevásárolni.

Gabica rajzaiból és válaszaiból kiindulva arra tudok következtetni, hogy az anyukája kicsit túlzott azzal kapcsolatban, hogy menyit mindent szeret csinálni gyermekével közösen. Látható, hogy van foglalkozva a gyerekekkel.

Dávid (14,15,16 melléklet)

Fa rajz:

Dávid is nyugodtt beszédes kisgyerek volt. Rajzát a fa törzsével kezdte rajzolni. Rajz közben fantáziálgatót, néha bizonytalan volt rajzával kapcsolatban és sokat radírozott. Radírozását ám javulás követte. A kérdésekre spontán válaszolt és volt, hogy ő kezdeményezte a beszélgetést.

Kinetikus család rajz:

Dávid a következő napon is nyugodt volt, és ma eléggé vidáman ült le és ált neki a rajznak. Először a nagypapáját rajzolta aztán bátyát, anyukáját, nővérét, apukáját, nagymamáját és végül magát is lerajzolta. Most is radírozott, de nem annyira, mint a farajznál. A kérdésekre nyugodtan válaszolt, nemeiken volt, hogy elgondolkodott.

Anya rajz:

Dávidnak az anya rajza, valamivel hasonló volt a családrajzával. Radírt alig használt, és a hangulata is egy kicsit feszültebb volt, mint eddig, a válasza pedig a kérdésre egyszerű és mormolt volt.

Következtetés:

Dávid farajza közben fantáziálgatót, néha bizonytalan volt rajzával kapcsolatban és sokat radírozott. Radírozását ám javulás követte látszott, hogy jó teljesítményt szeretett volna nyújtania (Vass,2006:220). A kérdésekre spontán válaszolt és volt, hogy ő kezdeményezte a beszélgetést. Fája élő hatéves és pont nyár van, ami az életerőt sugározza.

Kinetikus családrajz során a nagypapjáról nagyon sokat mesélt. elmesélte, hogy a nagypapjának most született egy kis bocija és hogy ő (gyerek) mindig besegít neki a ház körül,

mesélt a kisebbik testvéréről, hogy menyire szereti őt és mennyit játszanak együtt. Most is radírozott, de nem annyira, mint a farajznál. Szint bőr szint és feketét használt. A rajzról elmesélte, hogy éppen a nagyapjánál vannak és nála saslikoznak, nagyon szereti a nagyapját az anyát és testvérét, a legboldogabb a nagyapja aki pedig nem boldog az a nővére.

Anya rajznál anyukáját ugyan úgy rajzolta le, mint ahogyan a családrajzon ugyan azokat a színeket használta. Radírt alig használt, és a hangulata is egy kicsit szomorkás volt, mint eddig, a válasza pedig a kérdésre egyszerű és mormolt volt. „Anya épen jött elvinni az oviból”

Dávid anyukája minden nap foglalkozik gyermekével, szoktak együtt sétálni a futballpályán és együtt biciklizni. A minőségi időtöltésük pedig a közös tévé nézés együtt sütés főzés.

Dávid rajzából és főképp válaszaiból kétlem, hogy sokat lenne anyával. Legtöbbször mikor megkérdeztem mit szokott otthon csinálni, mindig azt válaszolta, hogy a nagyapjának segít a testvérel. Ebből azt következtetem, hogy többet van inkább nagyapjával mint az anyával.

H1: Feltételezem, hogy a gyermekkel közösen eltöltött minőségi idő a családban, azok az óvodás gyerekek érzelmileg kiegyensúlyozottabbak.

Ezen alításom igazolást nyert a gyermekek rajzai alapján, valamint a szülők által megadott válaszok analizálásánál az olyan szülők és gyerekek, akiknél a rajztesztek és a kérdőívek egyezést mutattak valóbban közlékenyebbek a gyereknél megfigyelhető volt az értelmezési készségek kifinomultsága „egyszerű megmagyarázásnál már jobban értették a feladatott”

H2: Feltételezem azt, hogy a szülők többségé nem tudja megfelelően értelmezni a minőségi idő fogalmát.

Ez a hipotézis nem valósult meg mivel a többség szülő az az 10 személy olyan válaszokat választottak, amik a minőségi időhöz kapcsolatosak.

H3: Feltételezésem, hogy sok szülő úgy gondolja, hogy eleget foglalkozik gyermekével és hasznosan töltik együtt idejüket, de a gyereken ez nem tükröződik vissza.

Ezen alítás bizonyosságát példával tudom alátámasztani. A szülők egyike minden rubrika kitöltése során úgy jellemezte a közte és gyermeke közötti kapcsolatot, hogy az

ideálisnak tetszett ugyan ezen szülő gyermeke azonban némileg másképpen látja ezen nézettek, rajzain is ez jól kivehető például nem dolgozza ki teljesen édesanyát a kinetikus és anya rajzban.

Összegzés

A szakdolgozatom „A minőségi idő szerepének kutatása a családi nevelésben.” témakörét taglalja. Munkám során betekintés nyertem a családok és a gyermekeik közti kapcsolatokba, megtudhattam, hogy fejlődik egy gyermek a saját családi közösségében. Az irodalom áttanulmányozásával egyfajta választ kapunk arra, hogy a gyermek egészséges érzelmi fejlődése nagyban közrejátszik személyiségének kialakításában, ehhez pedig elengedhetetlen a családi közeg. Fontos a gyermek számára az anya-gyermek kapcsolat, hiszen az anya az első példa és szülői minta.

„Az anya szerepe a gyermeknevelésben, míg termőfölddé alakul, és ha nem is lesz teljesen produktív az eredmény, mindenesetre egy gyengébb átlagot mutathat fel” (Osváth,1938).

Szót ejtek arról is, hogy milyen fontos a minőségi idő a családi kommunikáció, és a család példája a gyermek személyiség fejlődésében.

„A család hagyományos értelemben egy olyan elsődleges csoport, amelybe az egyének beleszületnek, s amely intim kapcsolataival hozzájárul fizikai és lelki védelmükhöz” (Barnes,1991).

Tovább haladva a témában a gyermek érzelmi fejlődéséről ad információt. Az óvodás korban az érzelmi fejlődés értelmiségében mutatkozik meg az érzelmi elkülönítés magas fokában. A kisgyermekkorhoz képest bővülnek az érzelmek: értelmiségi, erkölcsi-társadalmi és esztétikai érzelmek. Az érzelmek után kitérek a minőségi időre. A minőségi idő nagyon fontos egy óvodás gyermek életében.

A kutatásomban is a minőségi idő fontosságának bemutatására igyekeztem. Hipotéziseim melyeket felállította mind alátámasztottam a kutatás során.

Резюме

Моя кваліфікаційна робота «Дослідження ролі якісного часу в сімейному вихованні». обговорює свою тему. Під час роботи я дізналася про стосунки між родинами та їхніми дітьми, змогла дізнатися, як розвивається дитина у власній сімейній спільноті. Вивчаючи літературу, ми отримуємо своєрідну відповідь на те, що здоровий емоційний розвиток дитини значною мірою сприяє формуванню її особистості, а для цього необхідне сімейне середовище. Для дитини важливі стосунки мати-дитина, адже мати є першим прикладом і взірцем для батьків.

«Роль матері у вихованні дітей перетворюється на родючу землю, і навіть якщо результат не повністю продуктивний, він все одно може показувати нижчий середній» (Osváth,1938).

Також розповідаю про те, наскільки важливий якісний час для сімейного спілкування та приклад родини у становленні особистості дитини.

«Сім'я, у традиційному розумінні, — це первинна група, в якій люди народжуються, і яка своїми інтимними стосунками сприяє їх фізичному та духовному захисту» (Barnes,1991).

Продовжуючи мою тему, це дає інформацію про емоційний розвиток дитини. У дошкільному віці емоційний розвиток інтелекту проявляється у високому ступені емоційної замкнутості. Порівняно з раннім дитинством розширюються емоції: інтелектуальні, морально-соціальні та естетичні. Після емоцій торкнуся якісного часу. Якісний час дуже важливий у житті дитини дошкільного віку.

Я також намагався показати важливість якісного часу в моєму дослідженні. Я підтримав усі свої гіпотези, які він висунув під час дослідження.

Felhasznált irodalom

- Bagdy E. (1977): Családi szocializáció és személyiségzavarok. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Berk L. E. (2014): Fejlődéslélektan. Osiris Kiadó.
- Bowlby J. (1969): Attachment and loss. Volume I. Second Edition
- Bowlby J. (1988). A kötődési viselkedés és a rendszer: A kötődéelmélet alkalmazása az életciklus-szakaszokra.
- Busi E. (é.n.): Nevelési szintér I.: A család. Budapest ELTE TTK Multimédiapedagógia és Oktatástechnológia Központ. Pázmány P. sétány 1.
- Dr. Bújna E. (é.n.): A szülői példa szerepe a családi nevelésben. Szlovákia. Neveléstudományi Tanszék Nyitra
- http://acta.bibl.u-szeged.hu/28946/1/modszertani_049_002_055-057.pdf
- Cibere I. (2006): Családszociológia. Szöveggyűjtemény. Debrecen
- Eriksonz E. H. (1950). Childhood and Society. New York: Norton.
- Erdő M. (1962): Szabadidő és rituálék a családban. Budapest.
- <http://www.pedkat.pl/images/czasopisma/pk6/art25.pdf>
- Fedor A. (2012): a kisgyermekes nők munkavállalási attitűdjei és integrációja. Debreceni egyetem BTK.
- Huszka A. (1980): Tanuljunk meg gyermeknyelven. RTV – Minerva. Budapest.
- Kocsis J. (2018): A családi nevelés és a szülői hivatás sajátosságai, feladatai. University of Pannonia, Veszprém.
- Korda E. (2014): Стили сімейного виховання та їх вплив на особистість дитини. Кіровоград
- Dr. Légrádi L. (n.é.): Az érzelmek osztályozása, szerepe, vizsgálata és értékelése. Irányítástechnikai Szakközépiskola Fűzfőgyártelep.

Dr. Neulinger Á. (2011): Családon belüli kommunikáció és a referenciacsoport hatása egyszülős és teljes családokban. Budapesti Corvinus Egyetem

Dombi A. (2007): Kötődés érzelmek személyiség. In. Kerékgyártó Imre (szerk.): A nevelélmélet alapkérdései. 28

Osváth R. (1938): Az anya szerepe a gyermeknevelésben családi-, faji-, nemzeti- és általános emberi szempontból. I. Keresztény Magvető. Digitális Tankönyvtár.

Ranschburg J. – Popper P. (1978): Személyességünk titkai. RTV – Minerva. Budapest.

Stang T. (é.n.): Szociális munka családokkal.

<http://szociologiaszak.uni-miskolc.hu/segedanyagok/szmcsal.pdf>

Suplicz S. (é.n.): Fejlődélméletek. BMF TMPK

<https://docplayer.hu/7740032-Fejlodeselmeletek-sigmund-freud-pszichoszexualis-erik-erikson-pszichoszocialis-jean-piaget-kognitiv-lawrence-kohlberg-erkolcsi.html>

Střelec S. (1992): Kapitoly z rodinné vchovy. Praha: Fortuna.

Szabó M. (2008): A család szerepe, jelentősége, funkciói, kapcsolatfelvétel, a család megismerésének módszerei, technikái. Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet 1085 Budapest, Baross u. 52.

Tarasyuk M. (é.n.): Стили батьківського виховання як чинник формування міжособистісної дітей у дошкільному віці. Серія «Психологія і педагогіка». Випуск 26

<https://core.ac.uk/download/pdf/32257806.pdf>

Tunkácsi P. (2014): Minőségelmélet és -módszertan. Nemzeti Közzolgálati és Tankönyv Kiadó Zrt.

Thompson, R. A. (2016). Az érzelmi intelligencia fejlesztése gyermekkorban. Osiris Kiadó.

Tóth T. (2015): Sajátos nevelési igények- méltányos pedagógia. Konferenciakötet

<https://mek.oszk.hu/14700/14725/14725.pdf>

Vajda Zs., Kósa É. (2005): Neveléslélektan. Osiris Kiadó. Budapest.

Vass Z. (2006): A ráz vizsgálat pszichodiagnosztikai alapjai. Projekció, kifejezés, mintázatok. Flaccus Kiadó. Budapest.

Zsubrits A. (2014): Az óvodáskorú gyerekek közeli kapcsolatai.

<https://docplayer.hu/39095043-Az-ovodaskoru-gyerekek-kozeli-kapcsolatai.html>

Mellékletek

1) Szülőknek feltett kérdések:

1. Neme

- Nő
- Férfi

2. Milyen család típusba származnak?

- Kiscsalád (1-2 gyerek)
- Nagycsalád (2-nél több gyerek)
- Van olyan, aki külön él a családtól? (saját válasz)

3. Milyen napszakban foglalkozik gyermekével (eivel) otthon?

- Minden nap
- Gyakran
- Néha
- Soha

Ha azt választotta, hogy soha kérem írja meg miért

4. Milyen gyakran beszélgetnek az óvónővel gyermekéről (eiről)?

- Minden nap
- Gyakran
- Néha
- Soha

Ha azt választotta, hogy soha kérem írja meg miért

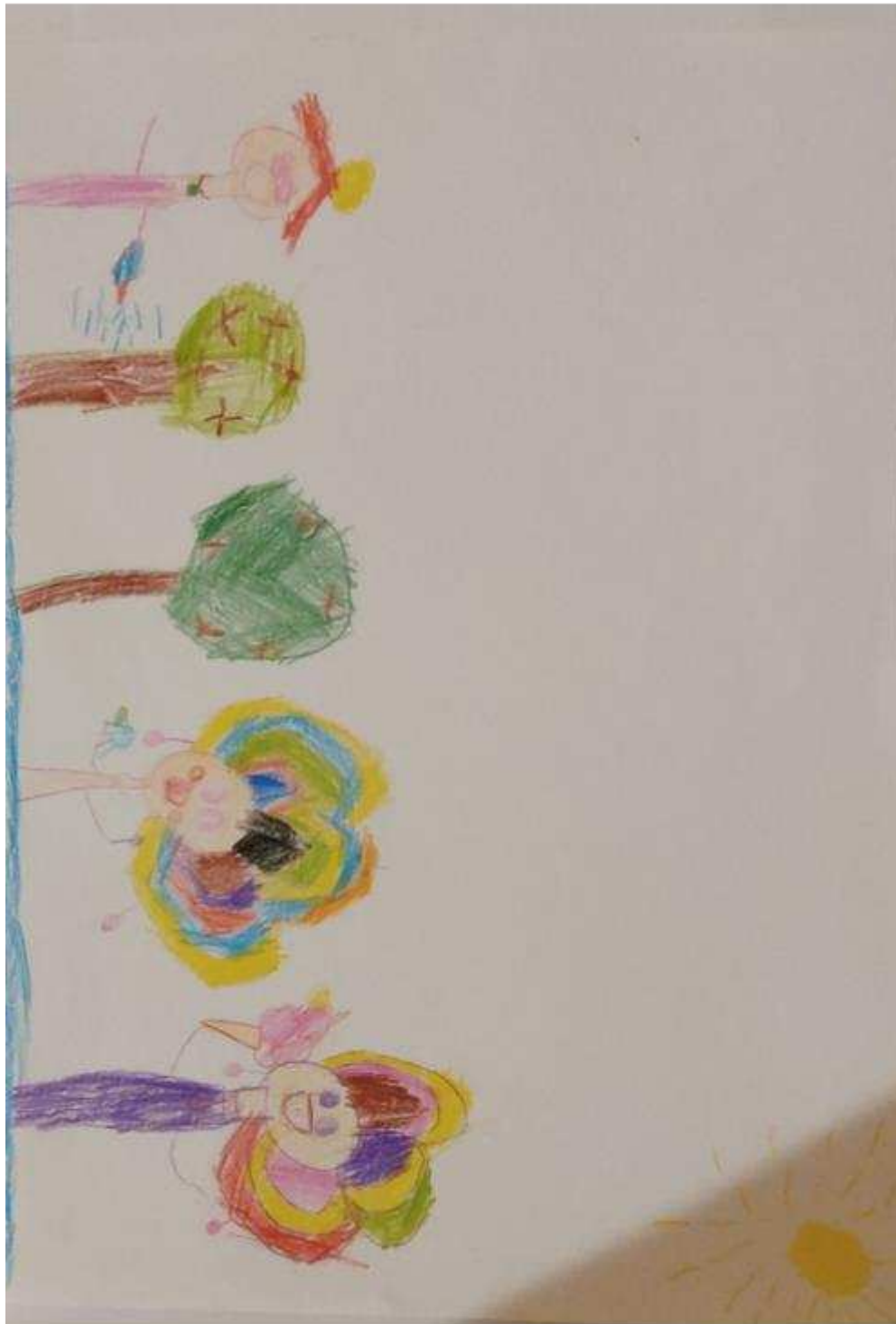
5. Hová szeretnek járni gyermekével(eivel)? (saját válasz)

6. Mit szeret a gyermek önnel közösen játszani? (saját válasz)

7. Mi a közös időtöltése többnyire gyermekévé?

- Szeretünk közösen tévét nézni
- Együtt sütögetünk főzőcskézünk
- Közösen a telefonon nézzük a meséket
- Közösen olvasunk el egy estimesét
- Együtt szoktunk elmenni bevásárolni

2) Anna fa rajz

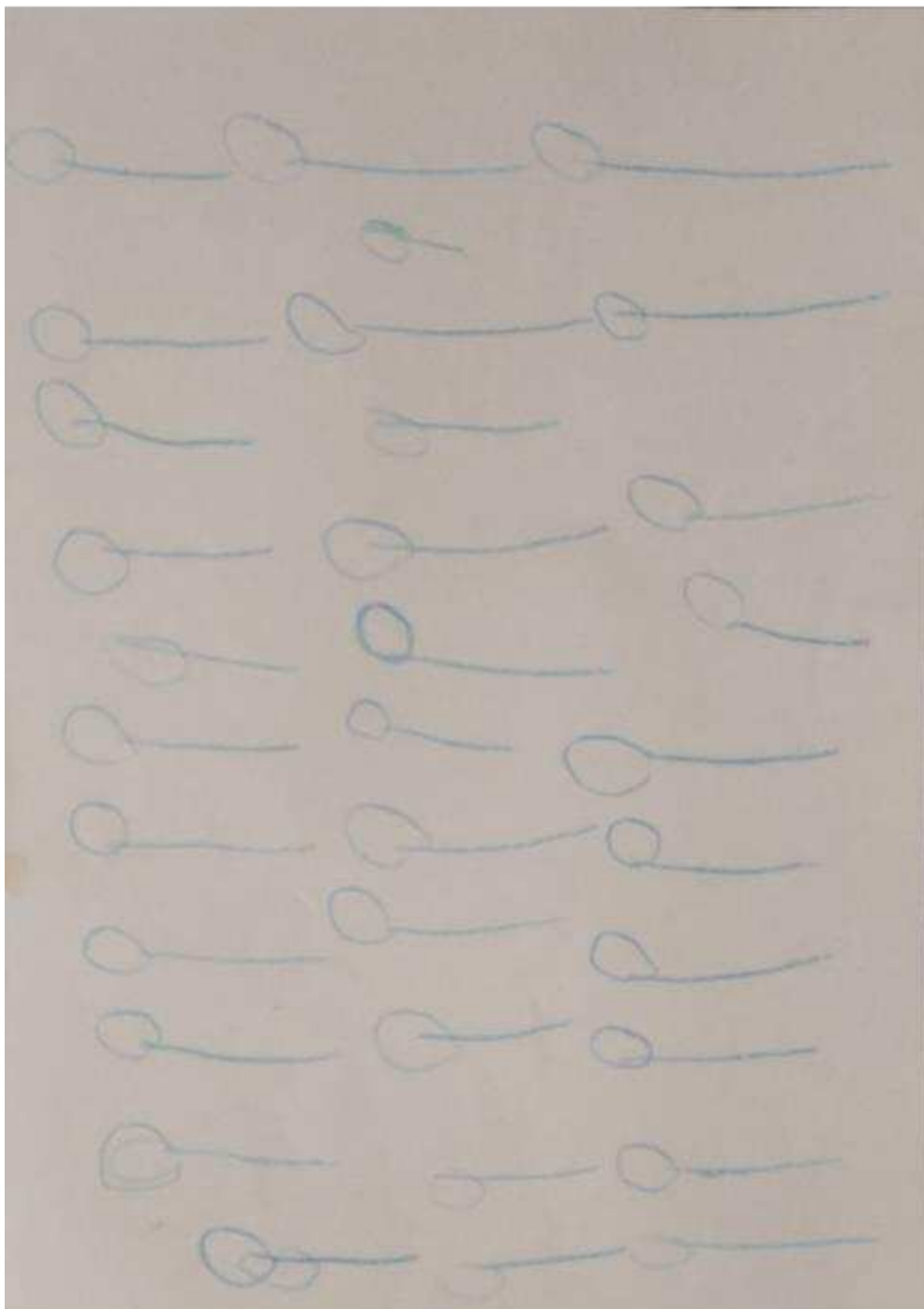
3) Anna kinetikus családrajz

4) Anna anya rajz

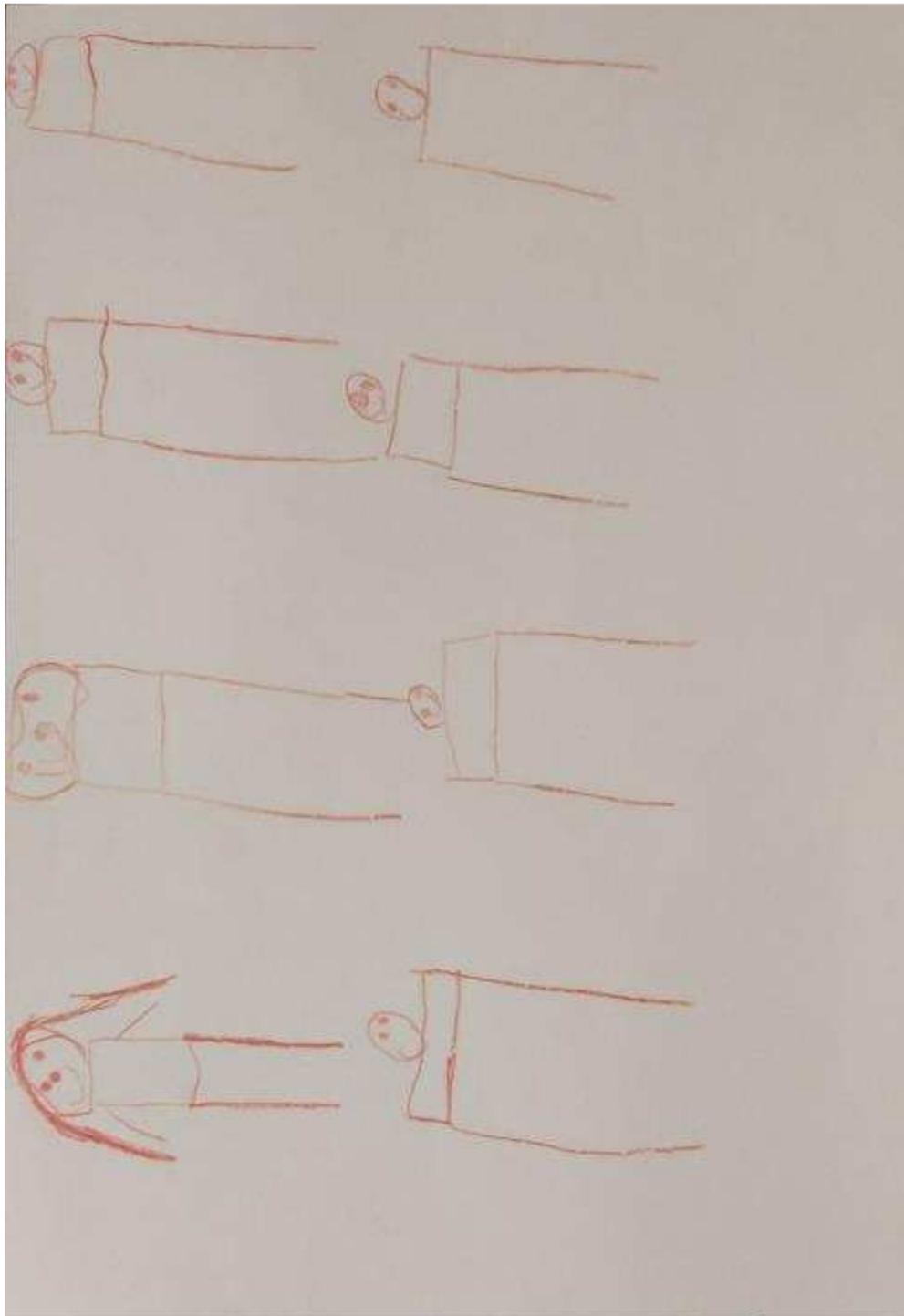

5) Zsófi fa rajza

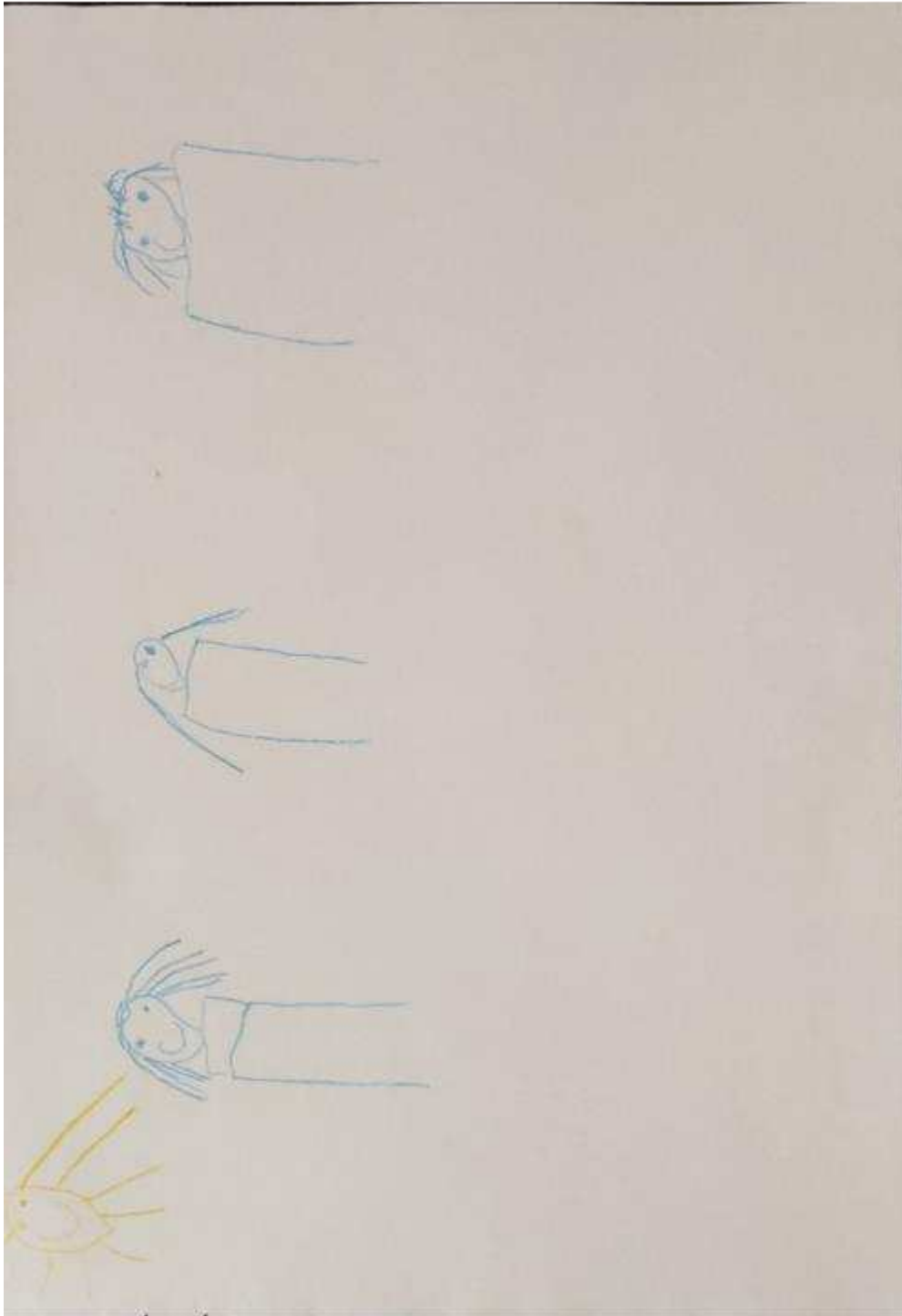

6) Zsófi kinetikus családrajza

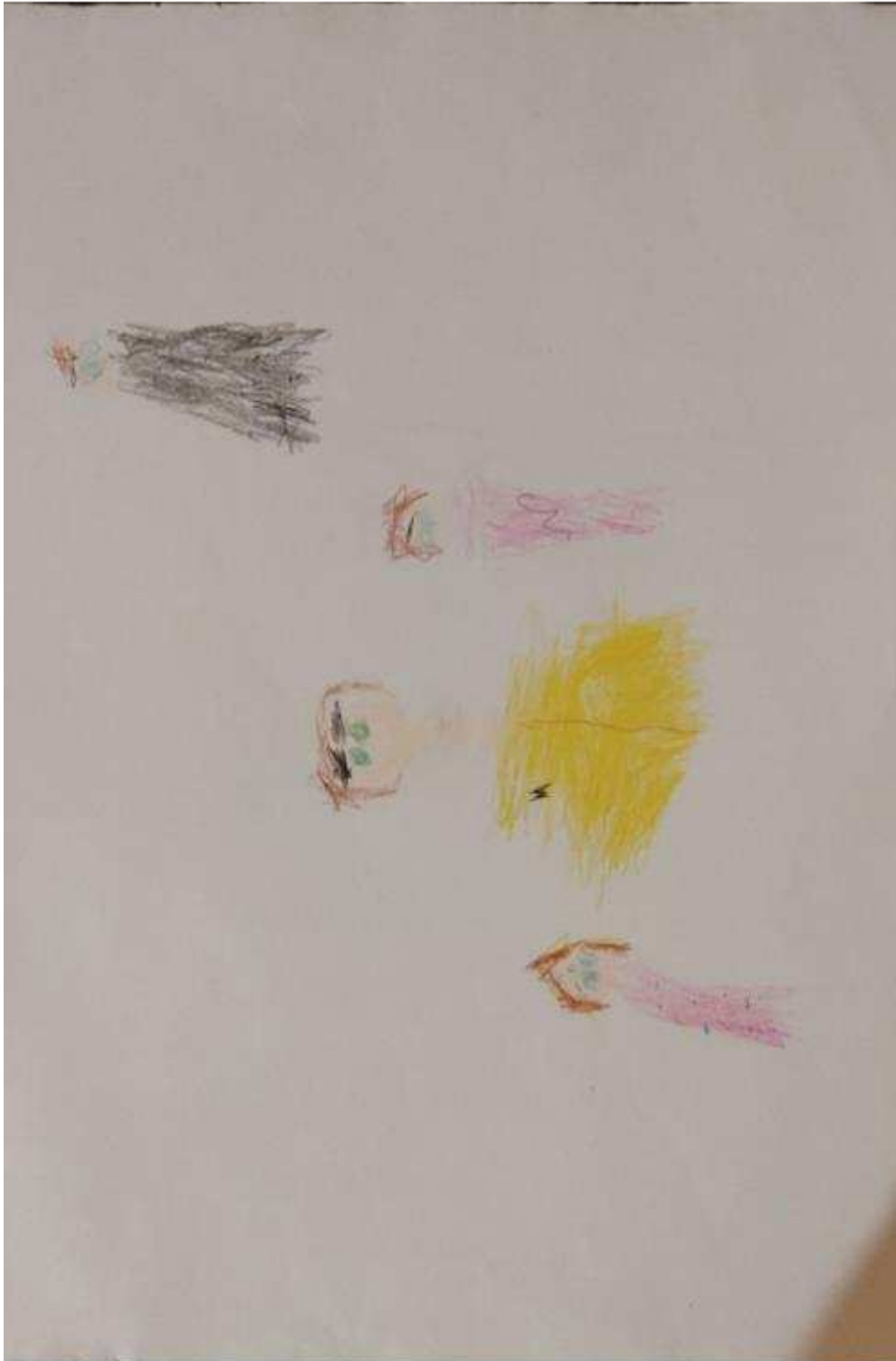
7) Zsófi anya rajza

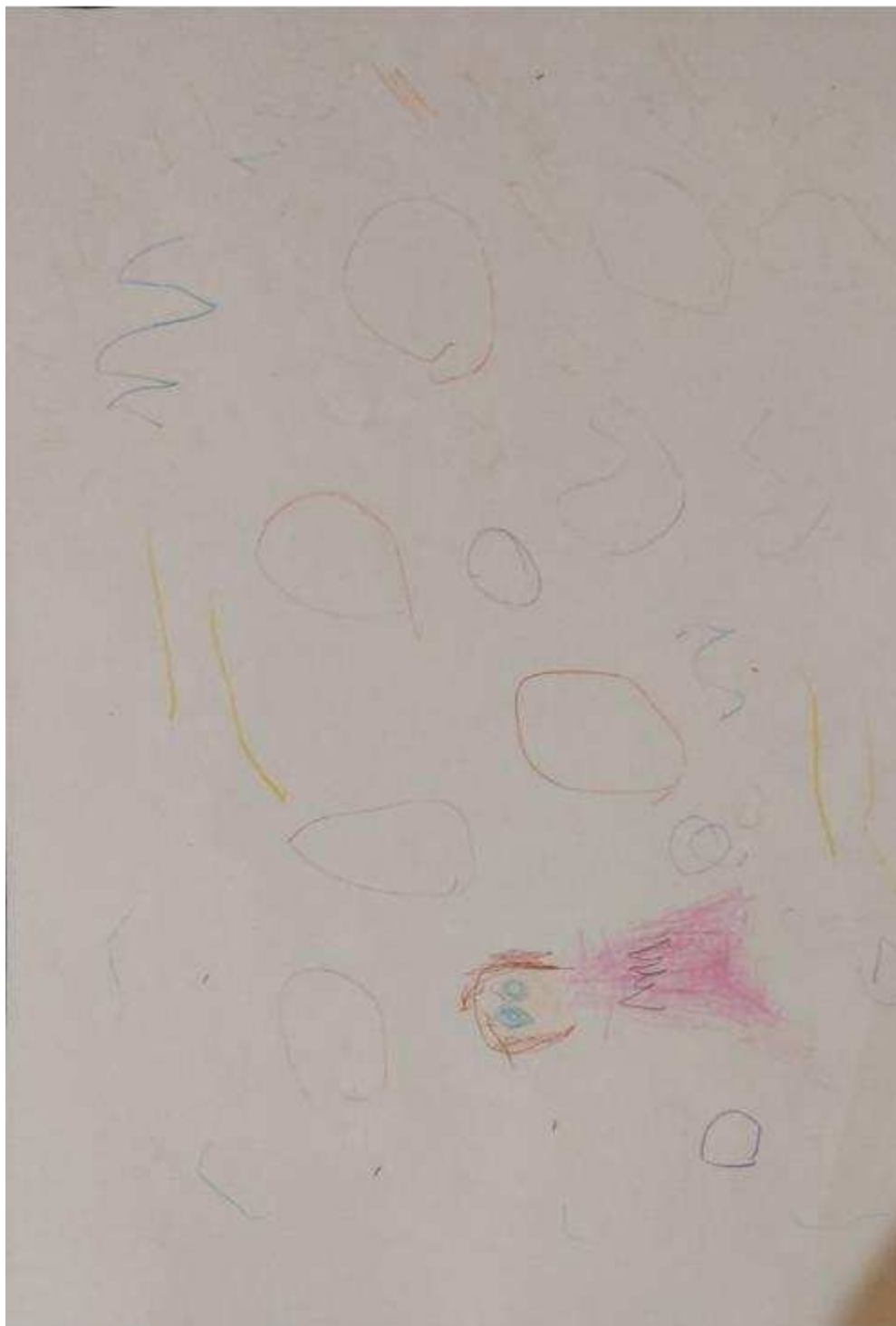
8) Katica fa rajza

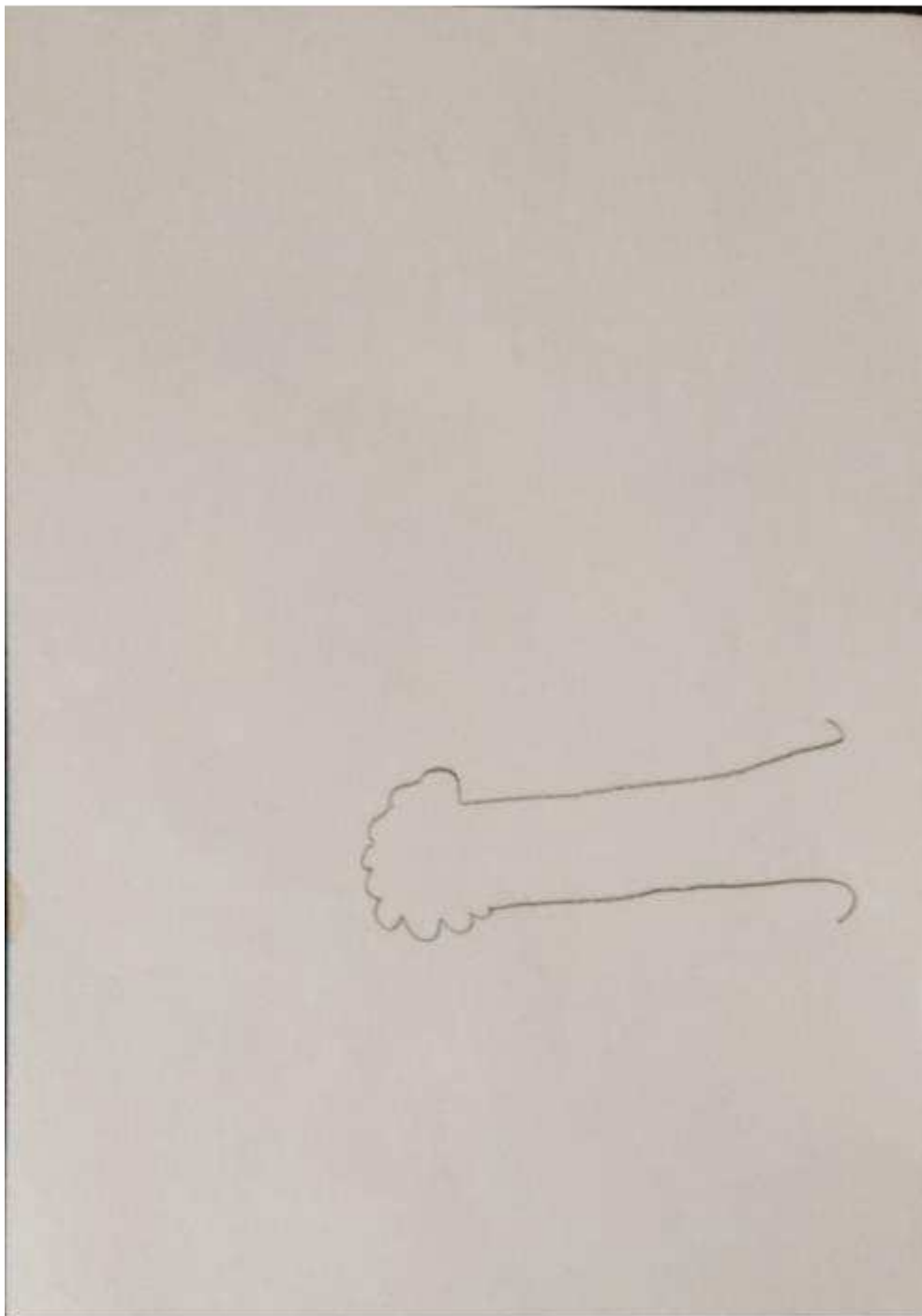
9) Katica kinetikus családrajza

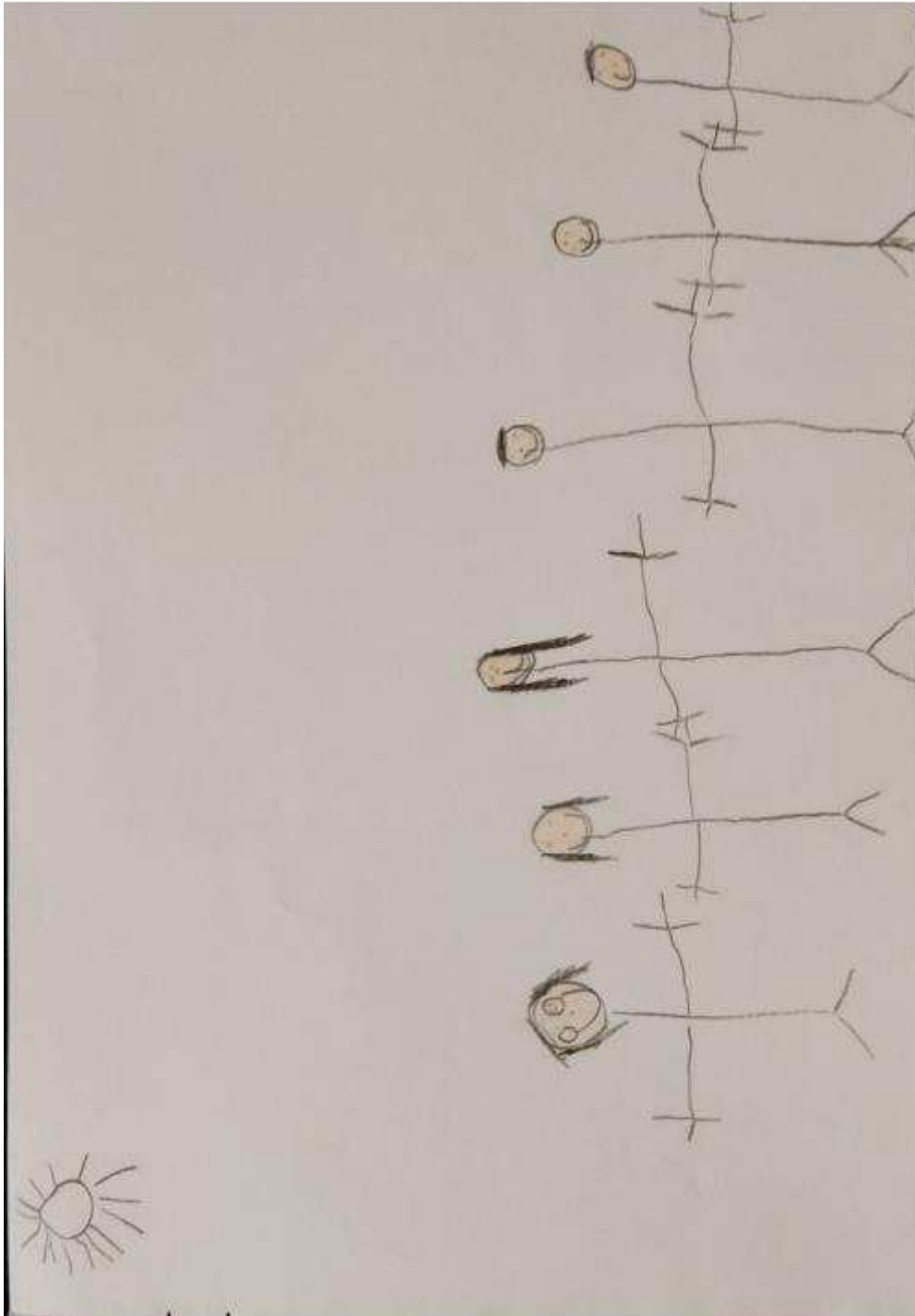
10) Katica anya rajza

11) Gabica fa rajza

1) Gabica kinetikus caládrajza

2) Gabica anya rajza

3) Dávid fa rajza

4) Dávid kinetikus családrajza

5) Dávid anya rajza

6) A rajz közben feltett kérdések

Fa rajz:

1. Hány éves a fa?
2. Élő-e a fa?
3. Milyen évszakban van?

Kinetikus családrajz:

1. Mit csináltok éppen?
2. Kit szeretsz a családban a legjobban?
3. Kit kedvelsz kevésbé?
4. Ki a legboldogabb?
5. Ki kevésbé boldog?

Anya rajz:

Hol van és mit csinál a rajzon?

Ім'я користувача:
Ілдіко Греба

Дата перевірки:
16.05.2023 12:57:18 CEST

Дата звіту:
17.05.2023 11:05:27 CEST

ID перевірки:
1015111409

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

ID користувача:
100011752

Назва документа: Balázs Marianna (1)

Кількість сторінок: 45 Кількість слів: 11185 Кількість символів: 80180 Розмір файлу: 843.07 KB ID файлу: 1014794169

2.87% Схожість

Найбільша схожість: 0.51% з Інтернет-джерелом (http://epa.oszk.hu/02100/02190/00078/pdf/KM_1938_06_266.pdf)

2.87% Джерела з Інтернету 198 ..... Сторінка 47

0.63% Джерела з Бібліотеки 6 ..... Сторінка 48

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Не знайдено жодних посилань

0% Вилучень

Немає вилучених джерел